

Załącznik do Uchwały Nr 560/342/14
Zarządu Województwa Mazowieckiego
z dnia 22 kwietnia 2014 r.

**SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI PROGRAMU
WSPÓŁPRACY SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA
MAZOWIECKIEGO Z ORGANIZACJAMI
POZARZĄDOWYMI ORAZ INNYMI PODMIOTAMI
PROWADZĄCYMI DZIAŁALNOŚĆ POŻYTKU
PUBLICZNEGO NA 2013 ROK**

Warszawa 2014

Wprowadzenie

„Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku” wskazuje, że wzrost kapitału społecznego mieszkańców Mazowsza ma kluczowe znaczenie dla trwałego rozwoju województwa. Aby działania władz były efektywne, konieczne jest zaangażowanie ze strony obywateli w szczególności w ramach organizacji pozarządowych.

Współpraca w roku 2013 pokazuje zmianę zachodzącą w podejściu do współpracy zachodzącą w świadomości zarówno przedstawicieli organizacji pozarządowych, jak i samorządu województwa. Jeszcze kilka lat temu administracja publiczna postrzegana była przez III sektor przede wszystkim jako źródło finansowania realizowanych zadań. Samorząd z kolei zdawał sobie rolę z ważnej roli, jaką pełnią organizacje pozarządowe, ale miał tendencję do traktowania ich, jako usługodawców, którym zleca się realizację zadań województwa. Ewolucja we wzajemnych relacjach przejawia się w kształtowaniu postaw partnerskich, co skutkuje rozwojem różnorodnych form współpracy pozafinansowej, w szczególności w upowszechnianiu partycypacyjnych metod tworzenia aktów prawnych i innych dokumentów ważnych z punktu widzenia województwa czy też organizacji pozarządowych. Wyraźny jest wzrost świadomości wpływu organizacji pozarządowych na kształt tworzonych dokumentów i większa jest otwartość samorządu na głos i opinie III sektora.

Zmiana akcentu we współpracy samorządu województwa mazowieckiego z organizacjami pozarządowymi w roku 2013 rysuje się wyraźnie z uwagi na wymuszone przez zewnętrzne okoliczności (spadek dochodów, „janosikowe”) ograniczenia współpracy finansowej. Na tym tle współpraca pozafinansowa i mnogość jej form jest tym bardziej widoczna.

Sprawozdanie podsumowuje realizację zadań określonych w Rocznym programie współpracy Samorządu Województwa Mazowieckiego z organizacjami pozarządowymi na 2013 rok przyjętym Sejmik Województwa Mazowieckiego uchwałą Nr 234/12 z dnia 23 listopada 2012 r., a następnie zmienionym uchwałą Nr 114/13 z dnia 20 maja 2013 r., która rozszerzyła zakres współpracy finansowej o obszar „Turystyka”.

Program współpracy na 2013 rok wyznaczył ramy współpracy finansowej i pozafinansowej dla departamentów i kancelarii Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie oraz wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych województwa mazowieckiego, prowadzących z sektorem pozarządowym współpracę pozafinansową. W tym miejscu warto przypomnieć, że dokument ten tworzony był przy współudziale organizacji pozarządowych, które zaangażowane zostały w prace nad jego kształtem od samego początku, poprzez zgłaszanie propozycji, a następnie przez konsultacje projektu Programu.

W odrębnych częściach sprawozdania opisana została współpraca finansowa i pozafinansowa. Ważnym elementem każdej z nich jest pokazane osiągniętych efektów oraz przykładów ciekawych inicjatyw podejmowanych zarówno przez organizacje pozarządowe, jak i samorząd.

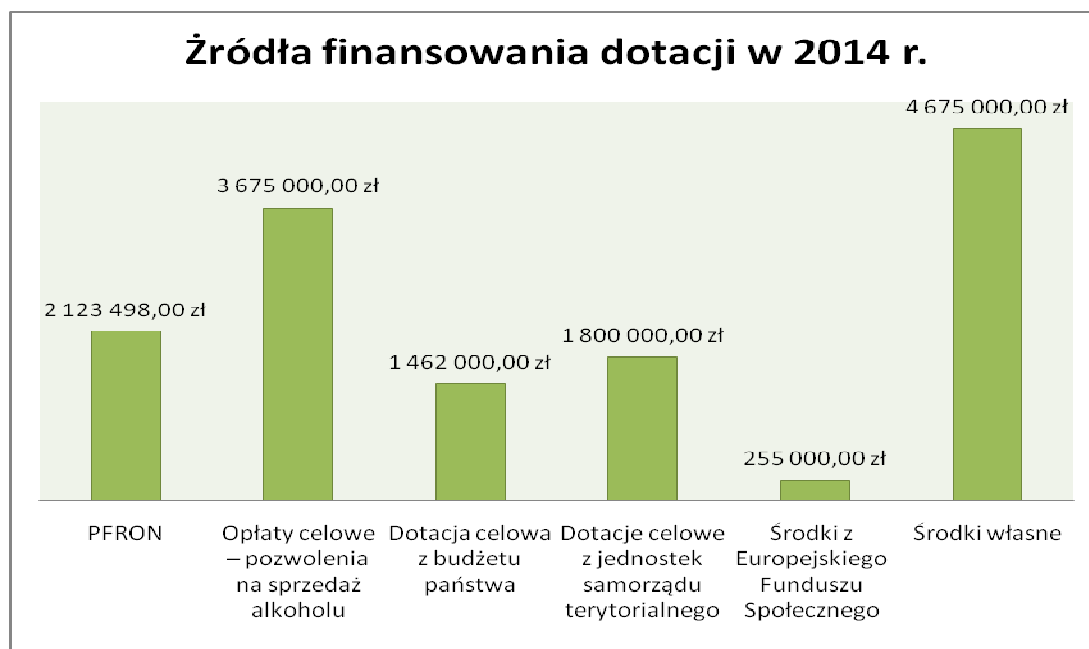
Sprawozdanie powstało na podstawie informacji cząstkowych przygotowanych przez poszczególne departamenty i kancelarie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie oraz wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne.

WSPÓŁPRACA FINANSOWA

Rok 2013 dla Województwa Mazowieckiego był kolejnym trudnym rokiem, na co złożyły się zmniejszone wpływy podatkowe w połączeniu z nadmiernym obciążeniem budżetu z tytułu „janosikowego”, czyli obowiązkowej wpłaty do budżetu Państwa dokonywanej na podstawie ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego przez samorzady, których dochody z podatków przekraczają wskaźniki określone w ustawie (Dz. U. nr 203 poz. 1966).

Obciążenie województwa mazowieckiego z tytułu „janosikowego” wyniosło w 2013 r. 661 mln. zł.

Sytuacja finansowa zmusiła województwo do znacznego ograniczania wydatków ze środków własnych, co przełożyło się również na wymiar finansowy współpracy z organizacjami pozarządowymi. Ze środków własnych finansowane były zadania tylko w dwóch obszarach: Sportu, kultury fizycznej i ratownictwa oraz Turystyki. Środki przeznaczone na realizację zadań w obszarze Promocji zdrowia i polityki społecznej pochodziły z innych źródeł: PFRON, opłaty celowe – pozwolenia na sprzedaż alkoholu, dotacja celowa z budżetu państwa, dotacje celowe z jednostek samorządu terytorialnego, środków z Europejskiego Funduszu Społecznego.

W roku 2013 kwota środków przekazanych organizacjom pozarządowym na realizację priorytetowych zadań publicznych województwa mazowieckiego w otwartych konkursach ofert wyniosła **13 990 498,00 zł** natomiast suma dotacji udzielonych na podstawie art. 19a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, tzw. małych grantów wyniosła: **384 480,91 zł**.

Współpraca finansowa zgodnie z programem współpracy prowadzona była w następujących obszarach i podobszarach:

1. Obszar współpracy „Polityka społeczna” i jego podobszary:
 - 1) działania na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz związanych ze współzależnością od alkoholu;
 - 2) działania na rzecz przeciwdziałania zaburzeniom życia rodzinnego w związku z nadużywaniem alkoholu;
 - 3) działania z zakresu przeciwdziałania narkomanii;
 - 4) działania na rzecz zapobiegania wykluczeniu społecznemu;
 - 5) działania na rzecz osób niepełnosprawnych;
 - 6) działania na rzecz wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.
2. Obszar: Sport Kultura fizyczna i ratownictwo.
3. Obszar: Turystyka.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące środków finansowe przeznaczone na realizację programu – w ramach otwartych konkursów ofert

Obszar/podobszar	Środki zapisane w programie współpracy	Źródło finansowania	Środki faktycznie przeznaczone na realizację zadań określonych w programie poprzez ogłoszenie konkursu	Kwota przyznanych dotacji	Wykorzystana kwota dotacji	Przeznaczenie kwoty niewykorzystanej w ramach konkursu
Polityka społeczna/Działania na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz związanych ze współzależnością od alkoholu	2 375 000,00 zł	Opłaty celowe – pozwolenia na sprzedaż alkoholu	2 375 000,00 zł	2 339 051,00 zł	2 332 648,87 zł	Zwrot do budżetu
Polityka społeczna/Działania na rzecz przeciwdziałania zaburzeniom życia rodzinnego w związku z alkoholem	900 000,00 zł	Opłaty celowe – pozwolenia na sprzedaż alkoholu	900 000,00 zł	900 000,00 zł	898 647,13 zł	Zwrot do budżetu
Polityka społeczna/Działania z zakresu przeciwdziałania narkomanii	400 000,00 zł	Opłaty celowe – pozwolenia na sprzedaż alkoholu	400 000,00 zł	390 400,00 zł	368 923,79 zł	Kwota przeznaczona na Małe granty
Polityka społeczna/Działania na rzecz zapobiegania wykluczeniu społecznemu	0,00 zł	85% Środki z Europejskiego Funduszu Społecznego 15% z dotacji celowej państwa	300 000,00 zł*	295 970,00 zł	295 102,44 zł	zwrot do jednostki wdrażającej
Polityka społeczna/Działania na rzecz osób niepełnosprawnych	0,00 zł	PFRON	2 123 498,00 zł**	2 123 498,00 zł	2 048 600,48 zł	zwrot do PFRON
Polityka społeczna/Działania na rzecz wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej”, obejmujące prowadzenie ośrodka adopcyjnego	1 417 000,00 zł	Dotacja celowa z budżetu państwa	1 417 000,00 zł	1 417 000,00 zł	1 417 000,00 zł	Cała kwota została wykorzystana
Polityka społeczna/Działania na rzecz wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej”, obejmujące prowadzenie interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego	1 300 000,00 zł	Dotacje celowe z jednostek samorządu terytorialnego	1 800 000,00 zł***	1 800 000,00 zł	1 723 834,98 zł	Zwrot niewykorzystanej dotacji powiatom pochodzenia dzieci umieszczonych w interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym na mocy porozumień zawartych pomiędzy właściwymi powiatami i samorządem województwa mazowieckiego

Sport, kultura fizyczna i ratownictwo	4 000 000,00 zł	Środki własne	4 400 000,00 zł****	4 261 047 zł	4 225 137,13 zł	zwrot do budżetu
Turystyka	275 000,00 zł	Środki własne	275 000,00 zł	275 000,00 zł	275 000,00 zł	Cała kwota została wykorzystana
OGÓŁEM	10 667 000,00 zł		13 990 498,00 zł	13 801 966,00 zł	13 584 894,82 zł	

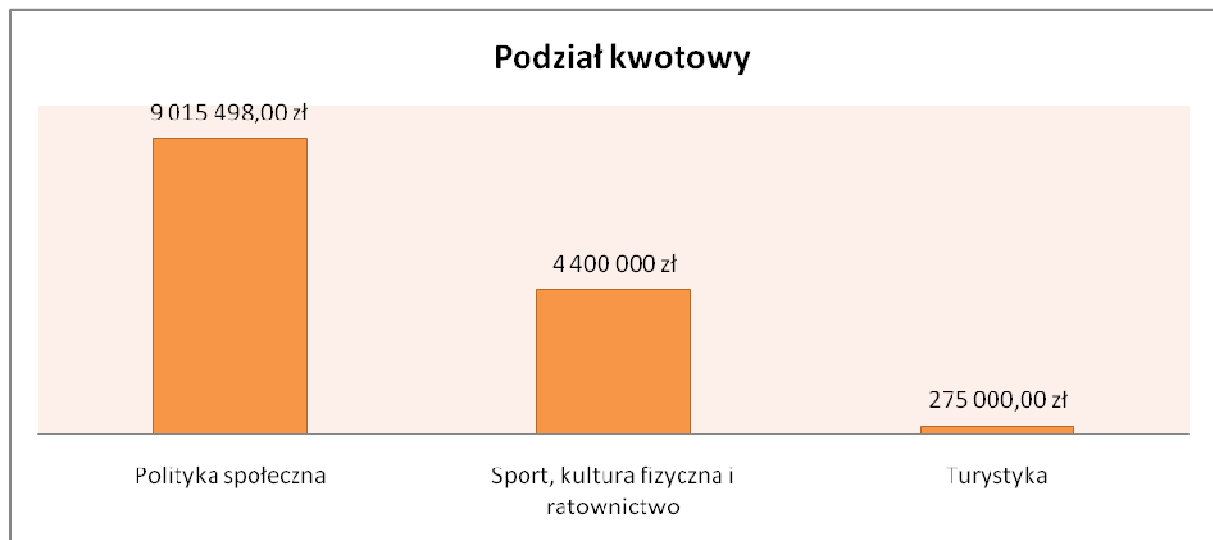
* Kwota środków przeznaczona na podstawie uchwały Nr 1829/191/12 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 28 sierpnia 2012 r. zmieniającej uchwałę w sprawie zatwierdzenia i przyjęcia do realizacji projektu systemowego nr POKL.07.03.00-14-340/11 pt.: „KALKULATOR KOSZTÓW ZANIECHANIA – Wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań na Mazowszu w zakresie polityki społecznej, w obszarze analizy kosztów braku podejmowania działań aktywizująco-wspierających”, realizowanego przez Samorząd Województwa Mazowieckiego w ramach Priorytetu VII „Promocja integracji społecznej” Działania 7.2 „Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej” Poddziałania 7.2.1 „Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013

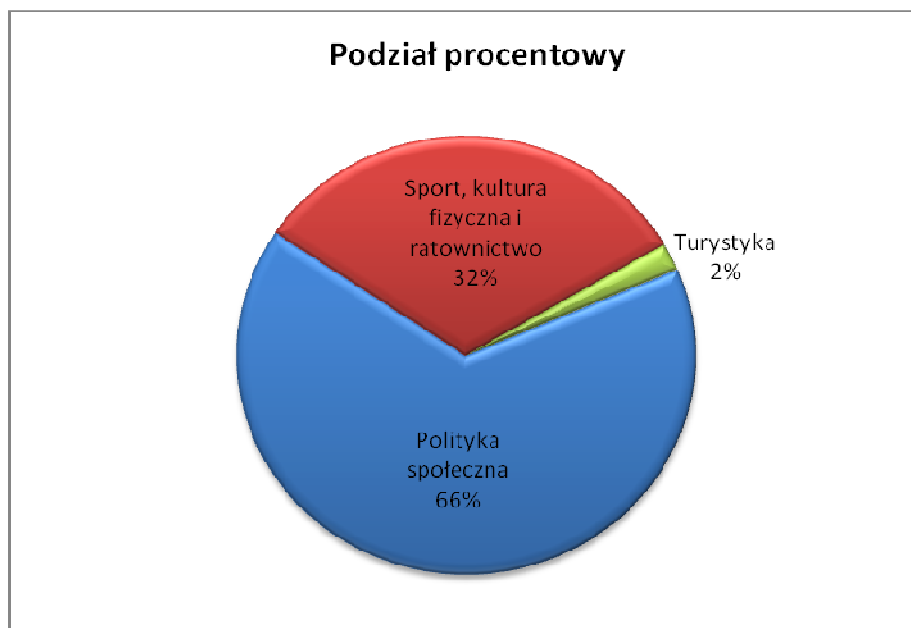
** Kwota środków PFRON przeznaczona na podstawie uchwały Sejmiku Województwa Mazowieckiego Nr 46/13 z dnia 18 marca 2013 r. w sprawie określenia zadań, na które przeznaczone będą środki pochodzące z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w 2013 roku zmienionej uchwałą Nr 155/13 z dnia 09 września 2013 r. oraz uchwałą Nr 192/13 z dnia 25 listopada 2013 r.

*** Uchwała Zarządu Województwa Mazowieckiego Nr 2095/306/13 z dnia 3 grudnia 2013 zmieniająca uchwałę w sprawie wyboru ofert i udzielenia dotacji na realizację zadania publicznego Województwa Mazowieckiego w 2013 roku w obszarze polityka społeczna, podobszarze „Działania na rzecz wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej”, obejmującego prowadzenie interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

**** Dodatkowe środki przyznane Uchwałą Sejmiku Województwa Mazowieckiego Nr 119/13 z dn. 24 czerwca 2013 r. zmieniająca uchwałę w sprawie uchwały budżetowej Województwa Mazowieckiego na 2013 rok

Wykresy ilustrujące przeznaczenie środków na poszczególne obszary współpracy

Dwie trzecie całej puli środków finansowych przeznaczona została na realizację zadań w obszarze Promocji zdrowia i polityki społecznej. Są dwie przyczyny takiego stanu rzeczy. Przeznaczenie stosunkowo dużych środków na obszar związany z pomocą społeczną determinowane jest ogromnymi potrzebami w tym zakresie i społeczną wagą problemów, takich jak uzależnienia czy wykluczenie społeczne oraz konieczność zapewnienia wsparcia osobom niepełnosprawnym, rodzinom i koordynacji zadań związanych z pieczę zastępczą. Z drugiej strony zadania w tym obszarze realizowane są ze środków, na wysokość których nie ma wpływu bieżąca sytuacja finansowa województwa i obniżenie wpływów podatkowych. Środki te pochodzą z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, dotacji celowej z budżetu państwa oraz dotacji z jednostek samorządu terytorialnego.

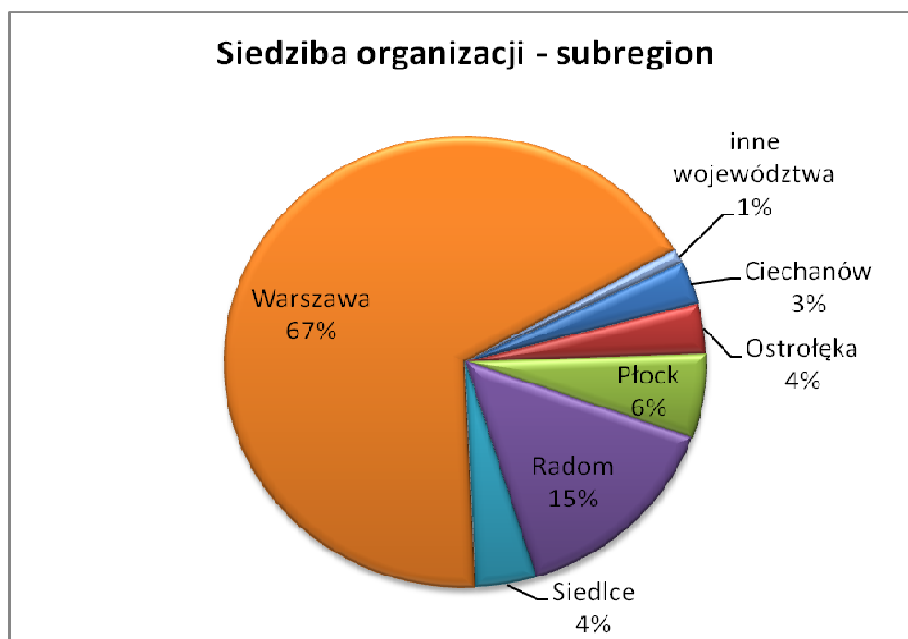
Środki własne Samorządu Województwa zostały przeznaczone na realizację zadań w obszarze sportu i kultury fizycznej oraz w obszarze turystyki. Zarząd województwa i sejmik województwa zdecydowały o wyborze tych obszarów z uwagi na fakt, że samorząd województwa nie realizuje ich za pośrednictwem własnych jednostek organizacyjnych. Brak środków finansowych zmusił do rezygnacji ze współpracy w pozostałych obszarach.

Zestawienie danych liczbowych dotyczących ofert składanych w otwartych konkursach

Obszar /podobszar/ współpracy	Liczba ogłoszonych otwartych konkursów ofert	Liczba złożonych ofert	Liczba ofert, które nie przeszły oceny formalnej	Liczba zawartych umów	Liczba podmiotów którym przyznano dotację
Polityka społeczna/Działania na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz związanych ze współzależnością od alkoholu	3	151	65	40	30
Polityka społeczna/Działania na rzecz przeciwdziałania zaburzeniom życia rodzinnego w związku z alkoholem	1	99	54	39	38
Polityka społeczna/Działania z zakresu przeciwdziałania narkomanii	1	75	37	27	25
Polityka społeczna/Działania na rzecz zapobiegania wykluczeniu społecznemu	1	8	0	5	5
Podobszar: „Działania na rzecz osób niepełnosprawnych	1	296	144	82	62
Polityka społeczna/ Działania na rzecz wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej”, obejmujące prowadzenie ośrodka adopcyjnego	1	6	0	4	4
Polityka społeczna/ Działania na rzecz wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej”, obejmujące prowadzenie interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego	1	1	0	1	1
Sport, kultura fizyczna i ratownictwo	2	333	148	144	109
Turystyka	3	3	0	3	2

W powyższym zestawieniu uwagę zwraca fakt, że w większości obszarów współpracy prawie połowa złożonych ofert wciąż zawiera dyskwalifikujące je błędy formalne. Należy tu zaznaczyć, że wymogi formalne poszczególnych konkursach zostały ograniczone do ustawowego minimum, a samorząd stworzył narzędzia pozwalające na wyeliminowanie błędów. W szczególności wymienić tu należy dokument „Zasady przyznawania i rozliczania dotacji z budżetu województwa mazowieckiego przyznawanych organizacjom pozarządowym oraz podmiotom, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”, możliwość dokonywania uzupełnień i zgłaszania zastrzeżeń od wyników oceny formalnej, możliwość skonsultowania poprawności formalnej oferty z pracownikiem odpowiedzialnym za koordynację konkursu w urzędzie marszałkowskim lub samorządowej jednostce organizacyjnej.

Wykresy pokazujące informacje o organizacjach pozarządowych realizujących zadania województwa w 2013 r.

Warszawa - obszar terytorialny obejmujący powiaty: garwoliński, grodziski, grójecki, legionowski, miński, nowodworski, otwocki, piaseczyński, przuskowski, pułtuski, sochaczewski, wołomiński, wyszkowski, żyrardowski, m.st. Warszawa i warszawski – zachodni

Ciechanów - obszar terytorialny obejmujący powiaty: ciechanowski, mławski, płoński i żuromiński.

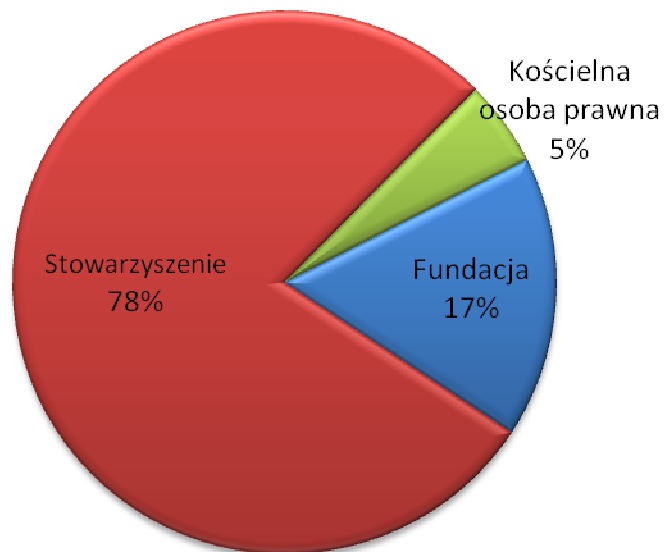
Ostrołęka - obszar terytorialny obejmujący powiaty: makowski, Ostrołęka – miasto, ostrołęcki, ostrowski i przasnyski.

Płock - obszar terytorialny obejmujący powiaty: gostyniński, Płock – miasto, plocki i sierpecki.

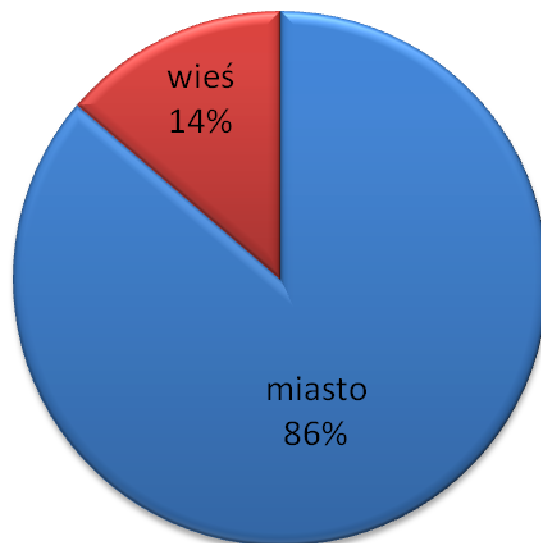
Radom - obszar terytorialny obejmujący powiaty: białobrzegi, kozienicki, lipski, przysuski, Radom – miasto, radomski, szydlowiecki i zwoleński.

Siedlce - obszar terytorialny obejmujący powiaty: łosicki, Siedlce – miasto, siedlecki, sokołowski i węgrowski.

Forma prawna organizacji

Siedziba organizacji: miasto/wieś

Wśród podmiotów realizujących zadania w ramach współpracy finansowej dominują stowarzyszenia, co odpowiada statystycznemu udziałowi stowarzyszeń wśród ogółu organizacji pozarządowych (blisko 87%). Większość ma siedzibę w miastach, gdzie działa większość organizacji pozarządowych. Organizacje miejskie mają lepszy dostęp do informacji i środków finansowych. Tradycyjnie największy odsetek podmiotów realizujących zadania samorządu województwa mazowieckiego ma swoją siedzibę w Warszawie i okolicznych powiatach. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest fakt, że tu siedzibę mają największe mazowieckie organizacje realizujące zadania na rzecz całego województwa, organizacje te mają największe doświadczenie w pozyskiwaniu środków ze źródeł publicznych.

Współpraca w obszarze: Promocja zdrowia i polityka społeczna

Na realizację zadań w formie dotacji w konkursach ofert przekazano łącznie kwotę **9 265 919,00 zł**, z czego wykorzystano **9 084 757,69 zł**. Dodatkowo w trybie art. 19a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tzw. małe dotacje) w ramach dotacji przekazano łącznie kwotę **384 480,91 zł**, z czego wykorzystano **375 055,26 zł**. Poniższe tabele przedstawiają alokację środków na poszczególne podobszary wraz ze wskazaniem osiągniętych efektów oraz najciekawszych inicjatyw realizowanych w ramach zleconych zadań.

PODOBSZAR 1. Działania na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz związanych ze współuzależnieniem od alkoholu

I.p.	Nazwa zadania	Liczba przyznanych dotacji	Liczba podmiotów, którym przyznano dotację	Kwota przyznanych dotacji	Wykorzystana kwota dotacji
1	Wspieranie i realizacja programów edukacyjno-profilaktycznych ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży i studentów.	6	6	100 000,00 zł	100 000,00 zł
2	Wspieranie i realizacja programów edukacyjnych oraz działań wspierających dla osób pijących ryzykownie i szkodliwie.	3	3	50 000,00 zł	47 146,96 zł
3	Inicjowanie i wspieranie działań skierowanych na przeciwdziałanie zjawisku zwiększającego się picia alkoholu wśród dziewcząt i kobiet	5	5	50 000,00 zł	49 957,20 zł
4	Wspieranie i realizacja programów na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości na drogach w tym: edukacyjnych, interwencyjnych oraz resocjalizacyjnych	5	5	50 000,00 zł	47 731,87 zł
5	Wspieranie i wdrażanie programów profilaktyki problemów alkoholowych w środowisku pracy.	1	1	18 000,00 zł	17 918,00 zł
6	Wspieranie i realizacja programów informacyjno-edukacyjnych ukierunkowanych na ograniczenie zjawiska picia alkoholu przez kobiety w ciąży.	4	4	71 051,00 zł	70 947,25 zł
7	Wspieranie i realizacja programu profilaktyczno- terapeutycznego dla dzieci i młodzieży z rodzin niewydolnych wychowawczo dotkniętych skutkami alkoholizmu realizowanego w trakcie wakacji pn. „Pogodne Lato”	1	1	1 300 000,00 zł	1 300 000,00 zł

8	Wspieranie i realizacja programu profilaktyczno – terapeutycznego dla dzieci i młodzieży z rodzin niewydolnych wychowawczo, dotkniętych skutkami alkoholizmu realizowanego w trakcie wakacji pn. „Na wakacje po uśmiech”	15	15	700 000,00 zł	698 947,59 zł
---	--	----	----	---------------	---------------

Osiągnięte efekty

Zrealizowano 6 programów edukacyjno-profilaktycznych i promujących zdrowy styl życia dla 3 466 osób (młodzieży i studentów), 107 osób pijących ryzykownie lub szkodliwie oraz 30 specjalistów pracujących z nimi skorzystało z działań wspierających i 3 programów edukacyjnych, 486 kobiet i dziewcząt objęto działaniami skierowanymi na przeciwdziałanie zjawisku spożywania alkoholu, 2 461 kierowców, kandydatów na kierowców oraz osób, które utraciły prawo jazdy wzięło udział w programach edukacyjnych, interwencyjnych i resocjalizacyjnych przeciwdziałających nietrzeźwości na drogach; zrealizowano program profilaktyki problemów alkoholowych w środowisku pracy dla 75 pracodawców i kierowników, 303 kobiety w ciąży lub planujące ciążę oraz 30 pracowników służby zdrowia objęto 4 programami informacyjno-edukacyjnymi ukierunkowanymi na ograniczenie zjawiska picia alkoholu przez kobiety w ciąży. W ramach tego zadania zorganizowano również kampanię informacyjną w autobusach komunikacji miejskiej. Ponadto przeprowadzono 7 programów informacyjno-edukacyjnych skierowanych do 425 osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz 90 pracowników instytucji odpowiedzialnych za przeciwdziałanie przemocy, zrealizowano 10 programów skierowanych do 871 osób współzależnionych, wsparto 34 świetlice socjoterapeutyczne, środowiskowe, kluby młodzieżowe, które objęły 1 334 osoby. Zorganizowano wypoczynek letni w atrakcyjnych turystycznie miejscowościach z programami profilaktyczno-terapeutycznymi dla dzieci i młodzieży pochodzących z rodzin niewydolnych wychowawczo, dotkniętych skutkami alkoholizmu, z których skorzystało 2 361 dzieci i młodzieży.

Profilaktyka alkoholowa realizowana była poprzez wdrożenie programów profilaktyczno-terapeutycznych w formie: warsztatów z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, udzielania pomocy psychologicznej i pedagogicznej oraz prowadzenia grup rozwoju umiejętności życiowych i społecznych, warsztatów z zakresu: umiejętności psychospołecznych i zaradności życiowej, zachowań asertywnych, radzenia sobie ze stresem. Ponadto przeprowadzono konferencję na temat uzależnień oraz konkursy: plastyczny, wiedzy o alkoholu i skutkach jego nadużywania, konkurs na najtrafniejsze hasło antyalkoholowe, wystawiono profilaktyczny spektakl teatralny. Przeprowadzono treningi interpersonalne, warsztaty z zakresu budowania konstruktywnej rodziny. Ponadto zorganizowano piknik promujący trzeźwość. Dziewczęta i kobiety objęto warsztatami psychoedukacyjnymi, plastycznymi, kulinarnymi, stylu, fotograficznymi, zorganizowano sesję zdjęciową dla uczestniczek zadania i wystawę. W ramach zapobiegania nietrzeźwości na drogach zorganizowano zajęcia dla dzielnicowych, pracowników socjalnych, pracowników służby zdrowia, terapeutów, psychologów, wykładowców szkół nauki jazdy oraz kuratorów i terapeutów osób skazanych za przestępstwa popełnione pod wpływem alkoholu. Ponadto przeprowadzono zajęcia na symulatorach Formuły 1. Kobiety w ciąży skorzystały z zajęć na modelach niemowląt z FAS i SBS, oraz zajęć informacyjno-edukacyjnych z lekarzem ginekologiem, pielęgniarką i psychologiem. Zorganizowano również dla nich piknik profilaktyczny z punktem konsultacji lekarskiej i położniczej. Przeprowadzono debatę dla lekarzy, pielęgniarek, pracowników socjalnych dotyczącą podejmowania działań edukacyjnych wobec kobiet pijących alkohol w czasie ciąży. Zrealizowano kampanię informacyjno-edukacyjną w autobusach miejskich jeżdżących na 123 liniach na terenie Warszawy w zakresie przeciwdziałania picia alkoholu przez kobiety w ciąży, mającą na celu nagłośnienie tematyki FAS oraz promowanie abstynencji w ciąży.

W ramach działań na rzecz przeciwdziałania zaburzeniom życia rodzinnego w związku z nadużywaniem alkoholu przeprowadzono programy edukacyjno-korekcyjne wobec sprawców przemocy domowej, zajęcia grupowe korekcyjne oraz konsultacje indywidualne. Prowadzono Biuro Porad Obywatelskich, w którym udzielano informacji prawnych, pomocy terapeutycznej, zorganizowano zajęcia pokazujące alternatywne sposoby spędzania wolnego czasu. Prowadzono Punkt Konsultacyjny, w którym odbywały się regularne dyżury psychologa, pedagoga, logopedy, prawnika oraz terapeuty ds. uzależnień, jak również zorganizowano 3 przedstawienia profilaktyczne

dla dzieci i młodzieży. Przeprowadzono program profilaktyczny w formie zajęć socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży, zajęć dydaktycznych, kynoterapeutycznych, rekreacyjno-ruchowych, plastycznych, ponadto zorganizowano konkursy i 3-dniowe wycieczki. Zorganizowano piknik oraz olimpiadę dla dzieci i dorosłych. W świetlicach socjoterapeutycznych odbywały się również zajęcia rozwijające zainteresowania, takie jak: nauka jęz. angielskiego, zajęcia komputerowe, teatralno-muzyczne, modelarskie, kulinarne, zajęcia wyrównawcze oraz imprezy okolicznościowe (Dzień Matki i Ojca, Dzień Dziecka, Dzień Sukcesów, Dzień Sportu).

Najciekawsze inicjatywy

W ramach zadania pn. Wspieranie i realizacja programu profilaktyczno – terapeutycznego dla dzieci i młodzieży z rodzin niewydolnych wychowawczo, dotkniętych skutkami alkoholizmu realizowanego w trakcie wakacji pn. „Na wakacje po uśmiech”, Uczniowski Klub Sportowy „Korona” w Szydłowcu zorganizował dla 45 uczniów w wieku 8-13 lat, program letnich zajęć profilaktycznych w formie warsztatów artystycznych i sportowych, inspirowany przygodami Harry’ego Pottera. Zajęcia teatralne i sportowe połączone z cyklem prelekcji na temat uzależnień oraz poznawanie walorów turystyczno-przyrodniczych nadmorskiej Stegny przyczyniły się do wzrostu poczucia własnej wartości, rozwinięcia zainteresowań, nabycia umiejętności społecznych i interpersonalnych, nabycia wiedzy na temat zagrożeń wynikających z uzależnienia.

Stowarzyszenie Słoneczny Dom z siedzibą w Radomiu zrealizowało zadanie pn. Wspieranie i realizacja programów informacyjno-edukacyjnych ukierunkowanych na ograniczenie zjawiska picia alkoholu przez kobiety w ciąży, w ramach którego przeprowadzono, podczas obchodów światowego dnia FAS, rozpoczynających miesięczną kampanię promującą abstynencję w ciąży, warsztaty dot. zagrożeń wynikających z picia alkoholu i uzależnienia od niego podczas ciąży. W ww. działaniach uczestniczyło 213 kobiet. Ponadto opracowano informator oraz ulotki dotyczące szkodliwości picia alkoholu w ciąży dystrybuowane głównie w przychodniach i na oddziałach ginekologicznych. Zorganizowano cykl audycji radiowych dot. FAS oraz uruchomiono Punkt Informacyjno-Edukacyjny dla kobiet w ciąży.

PODOBSZAR 2. Działania na rzecz przeciwdziałania zaburzeniom życia rodzinnego w związku z nadużywaniem alkoholu

I.p.	Nazwa zadania (zgodnie z „Programem współpracy...”)	Liczba przyznanych dotacji	Liczba podmiotów, którym przyznano dotację	Kwota przyznanych dotacji	Wykorzystana kwota dotacji
1	Wspieranie i realizacja programów informacyjno – edukacyjnych ukierunkowanych na ograniczenie przemocy w rodzinie	7	7	125 000,00 zł	124 702,48 zł
2	Wspieranie i realizacja programów skierowanych do osób współuzależnionych	10	10	150 000,00 zł	149 936,95 zł
3	Wspieranie świetlic socjoterapeutycznych, środowiskowych i klubów młodzieżowych, ze szczególnym uwzględnieniem realizacji programów socjoterapii dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym	22	22	625 000,00 zł	624 007,70 zł

Osiągnięte efekty:

W ramach działań na rzecz przeciwdziałania zaburzeniom życia rodzinnego w związku z nadużywaniem alkoholu przeprowadzono programy edukacyjno-korekcyjne wobec sprawców przemocy domowej, zajęcia grupowe korekcyjne oraz konsultacje indywidualne. Prowadzono Biuro Porad Obywatelskich, w którym udzielano informacji prawnych, pomocy terapeutycznej, zorganizowano zajęcia pokazujące alternatywne sposoby spędzania wolnego czasu. Prowadzono Punkt Konsultacyjny, w którym odbywały się regularne dyżury psychologa, pedagoga, logopedy, prawnika oraz terapeuty ds. uzależnień, jak również zorganizowano 3 przedstawienia profilaktyczne dla dzieci i młodzieży. Przeprowadzono program profilaktyczny w formie zajęć socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży, zajęć dydaktycznych, kynoterapeutycznych, rekreacyjno-ruchowych, plastycznych, ponadto zorganizowano konkursy i 3-dniowe wycieczki. Zorganizowano piknik oraz olimpiadę dla dzieci i dorosłych.

W świetlicach socjoterapeutycznych odbywały się również zajęcia rozwijające zainteresowania, takie jak: nauka jęz. angielskiego, zajęcia komputerowe, teatralno-muzyczne, modelarskie, kulinarne, zajęcia wyrównawcze oraz imprezy okolicznościowe (Dzień Matki i Ojca, Dzień Dziecka, Dzień Sukcesów, Dzień Sportu).

PODOBSZAR 3. Działania z zakresu przeciwdziałania narkomanii

I.p.	Nazwa zadania	Liczba przyznanych dotacji	Liczba podmiotów, którym przyznano dotację	Kwota przyznanych dotacji	Wykorzystana kwota dotacji
1	Wspieranie i realizacja programów profilaktyczno-edukacyjnych z zakresu przeciwdziałania narkomanii oraz problematyki HIV/AIDS dla młodzieży (profilaktyka uniwersalna/selektywna/wskazująca).	6	6	100 000,00 zł	99 978,16 zł
2	Wspieranie i realizacja działań na rzecz reintegracji osób uzależnionych od narkotyków oraz/lub zakażonych wirusem HIV/chorych na AIDS i ich rodzin.	4	4	30 000,00 zł	25 580,01 zł
3	Inicjowanie programów przeciwdziałania narkomanii, ukierunkowanych na tworzenie środowisk liderów młodzieżowych, działających w zakresie promocji zdrowia, wolontariatu, upowszechniania alternatywnych form spędzania czasu wolnego.	4	4	50 000,00 zł	48 153,92 zł
4	Wspieranie i realizacja programów profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem od narkotyków oraz ich rodziców i osób realizujących zadania profilaktyczne (np. nauczyciele, kadra placówek opiekuńczo-wychowawczych, pracownicy socjalni, policjanci z wydziałów prewencji).	8	8	120 000,00 zł	119 812,55 zł

5	Wspieranie inicjatyw w zakresie pomocy psychologicznej i prawnej rodzinom, w których występuje problem narkomanii oraz problem przemocy związanej z używaniem narkotyków.	5	5	90 400,00 zł	75 399,15 zł
---	---	---	---	--------------	--------------

Osiągnięte efekty:

Profilaktykę narkotykową realizowano poprzez przeprowadzenie programów profilaktyczno-edukacyjnych z zakresu przeciwdziałania narkomanii oraz problematyki HIV/AIDS dla 1 304 młodzieży. Z warsztatów z zakresu podstawowej wiedzy o środkach psychoaktywnych, akcesoriów służących do używania narkotyków, symptomów bycia pod wpływem narkotyków skorzystało również 25 nauczycieli i wychowawców oraz 268 rodziców, ponadto wystawiono spektakle, zaprezentowano programy artystyczne o treściach profilaktycznych, przeprowadzono warsztaty dramy, konkurs plastyczny i wiedzy o tematyce HIV/AIDS. Zorganizowano zajęcia profilaktyczno-edukacyjne prowadzone przez specjalistów (policjanta, psychologa, terapeutę uzależnień, lekarza). W ramach działań na rzecz reintegracji osób uzależnionych od narkotyków oraz/lub zakażonych wirusem HIV/chorych na AIDS i ich rodzin opracowano indywidualne plany pomocy psychologicznej, przeprowadzono zajęcia korekcyjne, reedukacyjne, rehabilitacji oraz konsultacje specjalistów. W ww. działaniach wzięło udział 280 osób. Zainicjowano programy przeciwdziałania narkomanii, ukierunkowane na tworzenie środowisk liderów młodzieżowych, działających w zakresie promocji zdrowia, wolontariatu, upowszechniania alternatywnych form spędzania czasu wolnego poprzez zorganizowanie warsztatów: integracyjnych, umiejętności społecznych, rozwoju osobistego, profilaktycznych, *savoir-vivre*, *decoupage*, warsztatów z pedagogiki zabawy oraz pierwszej pomocy medycznej, przeprowadzono zajęcia z kickboxingu, zajęcia plastyczne, ponadto zorganizowano wyjścia do kina, na kręgle i na basen. Z powyższych działań skorzystały 144 osoby. Zorganizowano warsztaty plastyczne, spotkania terapeutyczne, poradnictwo prawne i policyjne. Zrealizowano programy profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem od narkotyków oraz ich rodziców i osób realizujących zadania profilaktyczne (np. nauczyciele, kadra placówek opiekuńczo-wychowawczych, pracownicy socjalni, policjanci z wydziałów prewencji), w formie szkoleń nt.: podstawowej wiedzy o substancjach psychoaktywnych, regulacji prawnych, pomocy osobom uzależnionym, motywowania do zmiany, w których uczestniczyło 1 636 osób (w tym 477 profesjonalistów). Przeprowadzono warsztaty dla młodzieży w zakresie pracy nad sobą - radzenia sobie z problemami, odkrywania i wykorzystywania swoich zasobów wewnętrznych i zewnętrznych, budowania pozytywnej samooceny i wzmacniania umiejętności interpersonalnych, oraz warsztaty dla rodziców w zakresie komunikacji i relacji z dziećmi, warsztaty dla nauczycieli, pedagogów i kuratorów oraz konsultacji indywidualnych. Odbywały się także zajęcia rozwijające zainteresowania (plastyczne, językowe, dziennikarskie, informatyczno-techniczne, chemia, fizyka). Organizowano jednodniowe wycieczki do placówek kultury, m.in.: do Centrum Nauki Kopernik w Warszawie. Prowadzono pomoc psychologiczno-prawną dla rodzin, w których występuje problem narkomanii oraz problem przemocy związanej z używaniem narkotyków, z której skorzystało 476 osób.

Najciekawsze inicjatywy

Stowarzyszenie Rozwoju Gmin i Miast Powiatu Garwolińskiego w ramach zadania pn. Wspieranie i realizacja programów profilaktyczno-edukacyjnych z zakresu przeciwdziałania narkomanii oraz problematyki HIV/AIDS dla młodzieży (profilaktyka uniwersalna/selektywna/wskazująca), przeprowadziło 20 warsztatów dla 500 dzieci i młodzieży z zakresu przeciwdziałania narkomanii oraz z zakresu profilaktyki HIV/AIDS w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, ponadto zorganizowało 5 konferencji dla 268 rodziców na temat roli rodziny w profilaktyce uzależnień oraz konkurs wiedzy i plastyczny o zasięgu powiatowym. Wystawiono sztukę teatralną o tematyce profilaktycznej pt. „Strzał”.

PODOBSZAR 4. - Działania na rzecz zapobiegania wykluczeniu społecznemu

I.p.	Nazwa zadania	Liczba przyznanych dotacji	Liczba podmiotów, którym przyznano dotację	Kwota przyznanych dotacji	Wykorzystana kwota dotacji
1	Wsparcie realizacji gminnej/powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych z wykorzystaniem instrumentów przygotowanych w systemowym projekcie innowacyjnym „Kalkulator Kosztów Zaniechania – wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań na Mazowszu w zakresie polityki społecznej, w obszarze analizy kosztów braku podejmowania działań aktywizująco-wspierających”, realizowanym w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Działanie 7.2.1.	5	5	295 970,00 zł	295 102,44 zł

Osiągnięte efekty:

W ramach zrealizowanych zadań udział wzięło bezpośrednio ok. 300 osób, pośrednio ok. 1000 osób. Zrealizowane zadania obejmowały wsparcie gminnych i powiatowych strategii w zakresie problemów niepełnosprawności oraz bezrobocia, testowanie narzędzia projektowego Katalog Innowacji Społecznych, integrację środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym, zwiększenie świadomości społecznej nt. wykluczenia społecznego, aktywizację osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo oraz ich rodzin, aktywizację osób niepełnosprawnych i ich rodzin oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Najciekawsze inicjatywy:

Stowarzyszenie „Ważna Róża”, tytuł zadania: **„Festiwal Radości Życia Osób z Niepełnosprawnościami”** – podczas pierwszego etapu osoby niepełnosprawne przygotowywały się do pokazu artystycznego (w formie pantomimy, skeczu, występu scenicznego, muzycznego, prezentacji plac plastycznych, rękodzieła itp.), który odbył się podczas uroczystej gali festiwalowej. Oprócz tego miał miejsce quiz z udziałem znanych osób publicznych pt. „poczuj, jak to jest żyć z niepełnosprawnością” a ukoronowaniem gali był występ profesjonalnych artystów z niepełnosprawnościami. Ostatni etap projektu to wyjazdy (2-dniowe do ośrodka w Konstancinie-Jeziorna i dodatkowe atrakcje np. Centrum Nauki Kopernik, Zamek Królewski, teatr, kino, basen, jacuzzi, pakiet relaksacyjny) poszczególnych grup osób w nagrodę za ich aktywność i przygotowanie się do Festiwalu Radości Życia Osób z Niepełnosprawnościami w Gminie Wyszków. Festiwal miał na celu integrację społeczeństwa z osobami niepełnosprawnymi, publiczne zmanifestowanie ich obecności i poddany został akcji promocyjnej w postaci plakatów, reklamy i artykułów w prasie lokalnej.

Krajowe Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Na Rzecz Ludzi Niepełnosprawnych i Niezaradnych Życiowo "Przyłącz Się Do Nas", tytuł zadania: **„Aktywni społecznie - aktywizacja osób niepełnosprawnych i ich rodzin”** – projekt był skierowany do osób niepełnosprawnych i członków ich rodzin/opiekunów tych osób z terenu Powiatu Warszawskiego Zachodniego. W ramach zadania przeprowadzono poradnictwa (zajęcia indywidualne oraz grupowe prawne, socjalne oraz cykliczne spotkania z ekspertami) dla osób niepełnosprawnych oraz ich rodzin/opiekunów – głównym ich celem było stworzenie grupy wsparcia, opartej na wymianie myśli i doświadczeń oraz osobista konfrontacja. Do tego warsztaty z zakresu kluczowych kompetencji i umiejętności społecznych oraz 3-

dniovy wyjazd szkoleniowo-rekreacyjno-integracyjny „Edukacja – Terapia – Integracja”. Ponadto organizacja czasu wolnego dla osób niepełnosprawnych (kino oraz teatr).

Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Wsi "Razem Lepiej", tytuł zadania: „**Praca. Mój nowy sposób na życie**” – aktywizacja bezrobotnej młodzieży (30 os. do 30. roku życia) poprzez rękodzieło artystyczne i obsługę komputera, ponadto organizatorzy przeprowadzili wyjazdy do spółdzielni socjalnych, w celu zapoznania osób wspieranych jak one działają. Jako działania służące aktywizacji przeprowadzono również zajęcia sportowe, szkolenia z przedmiotów ekonomii społecznej i pozyskiwania środków finansowych. Osoby wspierane pod opieką oferenta zorganizowały integracyjny (osoby starsze z niepełnosprawnymi) konkurs piosenki biesiadnej.

PODOBSZAR 5. Działania na rzecz osób niepełnosprawnych
(podane w tabeli wartości dotyczą łącznie konkursu i tzw. „małych dotacji”)

I.p.	Nazwa zadania	Liczba przyznanych dotacji	Liczba podmiotów, którym przyznano dotację	Kwota przyznanych dotacji	Wykorzystana kwota dotacji
1	Organizowanie i prowadzenie szkoleń, kursów, warsztatów, grup środowiskowego wsparcia oraz zespołów aktywności społecznej dla osób niepełnosprawnych - aktywizujących zawodowo i społecznie te osoby.	9	9	166 512,00 zł	166 486,08 zł
2	Organizowanie i prowadzenie szkoleń, kursów i warsztatów dla członków rodzin osób niepełnosprawnych, opiekunów, kadry i wolontariuszy bezpośrednio zaangażowanych w proces rehabilitacji zawodowej lub społecznej osób niepełnosprawnych, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień dotyczących procesu integracji osób niepełnosprawnych w najbliższym środowisku i społeczności lokalnej, zwiększania ich aktywności życiowej i zaradności osobistej oraz niezależności ekonomicznej, podnoszenia umiejętności pracy z osobami niepełnosprawnymi, w tym sprawowania nad nimi opieki i udzielania pomocy w procesie ich rehabilitacji.	14	14	183 500,00 zł	176 707,00 zł
3	Prowadzenie poradnictwa psychologicznego, społeczno-prawnego oraz udzielanie informacji na temat przysługujących uprawnień, dostępnych usług, sprzętu	9	9	165 517,00 zł	164 915,40 zł

	rehabilitacyjnego i pomocy technicznej dla osób niepełnosprawnych				
4	Prowadzenie grupowych i indywidualnych zajęć, które mają na celu nabywanie, rozwijanie i podtrzymywanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania osób	15	15	235 500,00 zł	229 449,59 zł
5	Organizowanie regionalnych imprez kulturalnych, sportowych, turystycznych i rekreacyjnych dla osób niepełnosprawnych wspierających ich aktywność w tych dziedzinach.	50	43	809 006,00 zł	800 971,76 zł
6	Prowadzenie kampanii informacyjnych na rzecz integracji osób niepełnosprawnych i przeciwdziałaniu ich dyskryminacji.	14	13	572 000,00 zł	559 187,01 zł
7	Opracowywanie lub wydawanie publikacji, wydawnictw ciągłych oraz wydawnictw zwartych, stanowiących zamkniętą całość, w tym na nośnikach elektromagnetycznych i elektronicznych: a) dotyczących problematyki związanej z niepełnosprawnością, b) kierowanych do osób niepełnosprawnych – w tym publikowanych drukiem powiększonym, pismem Braille'a lub publikowanych w tekście łatwym do czytania.	18	18	366 344,91 zł	307 514,90 zł

Osiągnięte efekty:

W ramach realizacji zadania publicznego „Organizowanie i prowadzenie szkoleń, kursów, warsztatów, grup środowiskowego wsparcia oraz zespołów aktywności społecznej dla osób niepełnosprawnych – aktywizujących zawodowo i społecznie te osoby” zawarto łącznie 23 umowy, w ramach których zrealizowano 9 zadań obejmujących bezpośrednią aktywizację osób niepełnosprawnych w formie 10 szkoleń i kursów.

W ramach bezpośrednich zajęć z osobami niepełnosprawnymi na uwagę zasługują działania z zakresu aktywizacji zawodowej w formie prób pracy w zakładach pracy. Działania o wymienionym charakterze podejmowały dwie organizacje: „Stowarzyszenie „Jestem” z Płocka oraz Fundacja „Perpetum Mobile” z Warszawy. Obie organizacje na co dzień zajmują się prowadzeniem warsztatów terapii zajęciowej dla osób z upośledzeniem umysłowym. W trosce o rozwój i przyszłość swoich podopiecznych, wskazane organizacje podjęły się organizacji działań poza warsztatowych, zwiększających szanse osób z upośledzeniem umysłowym na odnalezienie się na rynku pracy. Działania o podobnym charakterze nie od razu zapewniają wszystkim uczestnikom stałe miejsce pracy. Niemniej przynoszą znakomity kapitał doświadczeń uczestnikom, a przyszłym pracodawcom kandydatów lepiej radzących sobie z wyzwaniem związanym z wykonywaniem pracy zawodowej. Prowadzone zajęcia wykazują niewątpliwą społeczną użyteczność ponieważ są m.in. okazją do konfrontacji możliwości z wymaganiami na konkretnym stanowisku, wyznaczenia nowych wyzwań, rozwijają oczekiwania i potrzeby wśród uczestników. Łącznie w próbach pracy zorganizowanych przez

te dwie organizacje wzięło udział 38 osób niepełnosprawnych. Również zadania realizowane przez Stowarzyszenie „Ku Lepszemu” z Grodziska Mazowieckiego oraz Fundację VIS Major z Warszawy dotyczyły przygotowania inwalidów do funkcjonowania na rynku pracy poprzez szkolenia w zakresie kompetencji pracowniczych, abc przedsiębiorczości oraz umiejętności informatycznych wymaganych przez pracodawców. W tego typu szkoleniach wzięło udział około 60 osób niepełnosprawnych.

Należy zaznaczyć, iż ponad 70 osób niepełnosprawnych wzięło udział w bezpośrednich zajęciach aktywizujących i podnoszących sprawność typu malowanie, przedstawienia teatralne, wytwarzanie wyrobów ceramicznych oraz taniec na wózkach. Zajęcia tego typu cieszą się niestłabnym zainteresowaniem. Na uwagę zasługuje również aktywność lokalnych środowisk, np. na terenie miasta Tłuszcz, gdzie zorganizowano zajęcia ceramiczne i fotograficzne dla 50 młodych osób niepełnosprawnych (Stowarzyszenie Kobra), oraz na terenie Łomianek, gdzie zorganizowano taniec na wózkach (Stowarzyszenie Swing Duet).

W ramach realizacji zadania publicznego *„Organizowanie i prowadzenie szkoleń, kursów i warsztatów dla członków rodzin osób niepełnosprawnych, opiekunów, kadry i wolontariuszy bezpośrednio zaangażowanych w procesie rehabilitacji zawodowej lub społecznej osób niepełnosprawnych...”* zrealizowano 14 zadań, w ramach których zorganizowano 36 szkoleń, kursów i treningów warsztatowych, co stanowi przekroczenie zakładanych w rocznym programie współpracy liczby 30 szkoleń.

W ramach przedsięwzięć kierowanych do członków rodzin, opiekunów oraz kadry zajmującej się zawodowo osobami niepełnosprawnymi, realizowano głównie zadania w formie szkoleń, kursów, uzupełnianych zajęć i treningami warsztatowymi. Zrealizowano 14 szkoleń, w których wzięło udział 825 osób, co stanowi ponad dwukrotnie wyższą liczbę odbiorców w stosunku do zakładanej w planie rocznej współpracy.

W grupie tej, z uwagi na skalę zadania, na wyróżnienie zasługuje działanie podjęte przez Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom z Ukrytymi Niepełnosprawnościami im. H. Aspergera „Nie-Grzeczne Dzieci” z Warszawy. Odpowiadając na rosnące zapotrzebowanie społeczne na poznanie zagadnień związanych ze zjawiskiem autyzmu, szczególnie w kontekście trudności szkolno-wychowawczych, organizacja ta podjęła się szeroko zakrojonej akcji uświadamiającej, popularyzującej wśród nauczycieli i pedagogów wiedzę o zaburzeniach zachowania z kręgu schorzeń związanych z autyzmem. Akcja obejmowała 16 wybrane powiaty województwa mazowieckiego, gdzie zorganizowano po jednym spotkaniu dla co najmniej 25 osób – zarówno pedagogów, jak również przedstawicieli samorządów lokalnych – łącznie 400 słuchaczy. Mieli oni okazję poznać skalę zjawiska autyzmu, konsekwencje społeczne oraz argumentację przemawiającą za koniecznością wprowadzenia różnorodnych form kształcenia specjalnego. Przyjęta przez Stowarzyszenie szeroka skala działania, dotarcie do lokalnych środowisk, przekazanie najświeższej specjalistycznej wiedzy, daje szansę na pozytywne zmiany w rozumieniu i traktowaniu osób z autyzmem, szczególnie dzieci w wieku szkolnym.

W przeprowadzonych szkoleniach liczną grupę odbiorców stanowiły osoby z najbliższego otoczenia osób niepełnosprawnych. Na 14 zadań 6 spośród nich adresowana była w pierwszej kolejności do rodziców i opiekunów. W tym miejscu na uwagę zasługuje organizacja szkolenia w mniejszych lokalnych środowiskach, gdzie nie pojawiają się inne propozycje skierowane do wymienionych grup, jak np. szkolenie rodziców dzieci niepełnosprawnych z terenu powiatu sokołowskiego, węgrowskiego i mińskiego zorganizowane przez Caritas Diecezji Drohiczyńskiej. Można tu również wymienić szkolenie 119 rodziców i opiekunów dzieci z autyzmem z terenu miasta i powiatu radomskiego przeprowadzone przez Stowarzyszenie Karuzela z Radomia.

Należy zaznaczyć, iż część szkoleń, mimo że obejmowała mniej liczne grupy słuchaczy, z uwagi na dobrze zidentyfikowane potrzeby, konkretnie określony cel zadania, odpowiednio dobrane metody niewątpliwie osiągnęła pozytywne efekty. Np. Fundacja KSK – Pracownia Wspierania Organizacji Pozarządowych z Warszawy przeszkoliła 48 pracowników bibliotek publicznych w zakresie podstaw języka migowego. Szkolenie obejmowało również elementy nawiązywania prawidłowego kontaktu z osobami głuchymi oraz przełamywania barier komunikacyjnych. W wyniku realizacji zadania kilkanaście bibliotek z terenu województwa mazowieckiego stało się „przyjaznymi dla osób niesłyszących”.

Wśród innych inicjatyw Stowarzyszenie im. Stanisława Brzozowskiego z Warszawy podjęło się zadania „rozruszania lokalnego środowiska” w interesie osób niepełnosprawnych. Dokonało wyboru miasta Szydłowiec (o wysokim stopniu bezrobocia) na miejsce przeprowadzenia spotkań, warsztatów, dyskusji, występów artystów przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych oraz mieszkańców miasta. W trakcie realizacji wymienionych imprez zidentyfikowano miejsca przyjazne i nieprzyjazne w przestrzeni miejskiej, zademonstrowano przykłady i możliwości aktywnego życia, wspólnego tworzenia

działań kulturalnych i artystycznych. Wymienione działania niewątpliwie przyczyniają się do zmiany postrzegania osób niepełnosprawnych i integracji środowiska. Podobne działania, tym razem ograniczone wyłącznie do środowiska osób z zaburzeniami psychicznymi, podjęło Stowarzyszenie „POMOST”, które zorganizowało szkolenie osób z ich najbliższego otoczenia, w tym z udziałem pracowników samorządowych opieki społecznej (40 osób).

Z kolei potrzeba propagowania idei oraz rozwoju kompetencji wolontariuszy skłoniła dwie organizacje: Polskie Towarzystwo Stwardnienia Rozsianego Oddział Mazowiecki oraz Stowarzyszenie „Zwierzęta Ludziom”, do przeprowadzenia szkoleń dla osób zainteresowanych wykonywaniem pracy wolontariusza – łącznie 34 osoby.

W ramach realizacji zadania publicznego *„Prowadzenie poradnictwa psychologicznego, społeczno-prawnego oraz udzielanie informacji na temat przysługujących uprawnień, dostępnych usług, sprzętu rehabilitacyjnego i pomocy technicznej dla osób niepełnosprawnych”* łącznie zrealizowano 9 projektów.

W ramach projektu realizowanego przez Stowarzyszenie im. O. Pio w Radomiu odbyło się poradnictwo psychologiczne i społeczno-prawne oraz 3 dwugodzinne zajęcia grupowe z psychologiem dla 78 osób niepełnosprawnych z Radomia i okolic. PTSR Oddział Warszawski zrealizował projekt, dzięki któremu przeprowadzono porady psychologiczne, konsultacje prawne, odbyły się dyżury doradcy Biurowego Punktu Informacyjnego – pracownika socjalnego; dyżury doradcy Biurowego Punktu Informacyjnego oraz dyżury specjalisty ds. sprzętu rehabilitacyjnego. Z pomocy skorzystało 78 osób niepełnosprawnych z Warszawy i okolic. Również Stowarzyszenie „KROKUS-WIAZOWNIA” zorganizowało porady prawne i konsultacje psychologiczne dla 40 osób niepełnosprawnych z powiatu otwockiego.

Na terenie powiatu wołomińskiego poradnictwo zorganizowało Stowarzyszenie Qźnia. W ramach projektu przeprowadzono konsultacje z prawnikami oraz z pedagogiem specjalnym. Z udostępnionych konsultacji skorzystały 33 osoby z terenu powiatu. Projekt oferujący porady psychologiczne, społeczno-prawne oraz informacje dotyczące wypożyczania sprzętu rehabilitacyjnego i pomocy technicznej na terenie powiatów legionowskiego i nowodworskiego zrealizowało Legionowskie Stowarzyszenie „AMICUS”. Z porad skorzystały 45 osoby niepełnosprawne.

Łącznie, w ramach realizowanego zadania, znacząco przekroczono zakładaną liczbę zorganizowanych punktów poradnictwa oraz udzielono ok. 1500 h poradnictwa.

W ramach realizacji zadania publicznego *„Prowadzenie grupowych i indywidualnych zajęć, które mają na celu nabywanie, rozwijanie i podtrzymywanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych”* zrealizowano 14 projektów. Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi „Teraz My” w ramach projektu przeprowadziło zajęcia z komunikacji werbalnej, hipoterapeutycznej, zajęcia z zasad savoir vivre oraz rajdy rowerowe dla osób niepełnosprawnych z terenu Wyszkowa, Brańszczyka, Długosiodła, Ostrołęki i Tłuszcza. Masaże limfatyczne, gimnastyka rehabilitacyjna oraz wsparcie lekarza onkologa oferowane było w ramach projektu realizowanego przez Stowarzyszenie Pomocy Potrzebującym „Nadzieja”. Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych „ISKIERKA” mogło zorganizować kilkanaście trzygodzinnych zajęć obejmujących technikę jazdy na wózku, dokonywania przeglądu technicznego wózka, umiejętności korzystania z pomocy przypadkowych osób oraz leczenia i higieny. W ramach projektu realizowanego przez PTSR Oddział w Ciechanowie 20 osób niepełnosprawnych z DPS „Kombatant” mogło skorzystać w gospodarstwie jeździecko-terapeutycznym w Nuźnie z gimnastyki usprawniającej, w tym terapeutycznej jazdy konnej. W ramach projektu realizowanego przez Fundację Historyczną odbyły się rekonstrukcje historyczne oraz aktywizacyjne zabawy historyczne z aktywnym udziałem 200 osób niepełnosprawnych z terenu Warszawy. Klub Sportowy Niepełnosprawnych „START” mógł zorganizować zajęcia z piłki siatkowej oraz zajęcia na basenach dla osób niepełnosprawnych z Warszawy i sąsiednich miejscowości.

W ramach realizacji zadania publicznego *„Organizowanie regionalnych imprez kulturalnych, sportowych, turystycznych i rekreacyjnych dla osób niepełnosprawnych wspierających ich aktywność w tych dziedzinach”* Województwo Mazowieckie zawarło umowy z organizacjami pozarządowymi na realizację 50 zadań. Działaniami objęto ok. 4 800 osób niepełnosprawnych.

Zorganizowano 8 imprez kulturalnych, w których udział wzięło około 1 600 osób niepełnosprawnych. Wśród nich ciekawą inicjatywą były Płockie Dni Integracji i Aktywności Osób Niepełnosprawnych, w ramach których osoby niepełnosprawne mogły wziąć udział m.in. w: targach pracy, konkursie fotograficznym, warsztatach artystycznych oraz występach artystycznych przygotowanych przez osoby niepełnosprawne. Odbył się również Festiwal Kultury i Sztuki dla osób niewidomych z Mazowsza, w ramach którego przygotowano spektakle z audiodeskrypcją, pokazy filmów z audiodeskrypcją, wieczór poezji oraz spotkanie na temat zapobiegania wykluczeniu kulturalnemu osób

niewidomych. Ponadto zorganizowano: koncert dla osób niewidomych i słabowidzących z okazji Międzynarodowego Dnia Białej Laski, plener malarsko-fotograficzny dla osób chorych na stwardnienie rozsiane, przegląd muzyczny z udziałem artystów pełnosprawnych i niepełnosprawnych, warsztaty plastyczne, warsztaty z muzykoterapii, wieczorki poetyckie dla osób doświadczonych chorobą nowotworową, konkurs polegający na układaniu puzzli adresowanych do osób niepełnosprawnych intelektualnie oraz integracyjne spotkanie z historią, sztuką i obyczajami, podczas którego można było zobaczyć zrekonstruowane mundury, sprzęt wojskowy, wziąć udział w konkursie historycznym i przedstawieniach artystycznych.

Dużym zainteresowaniem cieszyły się imprezy turystyczne tj. wycieczki, biwaki, wyjazdy rekreacyjne jednodniowe, kilku lub kilkunastodniowe. Zorganizowano ich 15 dla około 450 osób niepełnosprawnych. Były to wyjazdy turystyczne, edukacyjne, integracyjne, krajoznawcze połączone z aktywnym wypoczynkiem oraz licznymi atrakcjami tj. lekcje muzealne, ogniska, konkursy z nagrodami, ćwiczenia usprawniające na basenie oraz w terenie, gimnastyka, nordic walking, zwiedzanie obiektów historycznych, wieczorki integracyjno-taneczne, rejs statkiem. W ramach ww. wycieczek osoby niepełnosprawne mogły odwiedzić takie miejsca jak: Bielsk Podlaski, Drohiczyn, Hajnówkę, Białowieżę, Białystok, Grabarkę, Siemiatycze, Jałówkę, Sudety, Mazury, Puszcę Kozienicką, Krynice Morską, Lewiczyn-Czesk, Sierpc, Tomaszów Mazowiecki, Serpelice, Częstochowę, Biały Dunajec, Bałtów, Busko Zdrój, Kraków, Bydgoszcz, Kołobrzeg, Koszalin, Kozłówkę, Lublin, Zamość, Świnoujście, Sandomierz, Zakopane, Bocheniec, Chęciny, Olsztyn, Nidzicę oraz Grunwald.

Realizowano również zadania w zakresie organizacji imprez sportowych, w których łącznie wzięło udział około 400 osób niepełnosprawnych. Zorganizowano 6 imprez, tj. dwa Mazowieckie Turnieje Piłki Nożnej oraz Mazowiecki Turniej Tenisa Stołowego dla zawodników z niepełnosprawnością intelektualną, Turniej Rugby na Wózkach, indywidualne mistrzostwa Polski w szermierce na wózkach. Ponadto zostało przeprowadzone szkolenie dla osób niepełnosprawnych z dysfunkcją narządu ruchu w postaci zajęć treningowych rugby na wózkach oraz zorganizowano tygodniowy obóz w Wiśle dla 11 osób niepełnosprawnych ruchowo z codziennymi treningami na hali sportowej.

Osoby niepełnosprawne mogły również wziąć udział w imprezach rekreacyjnych tj. festyny, pikniki, półkolonie, kolonie oraz wyjścia zorganizowane. W tym zakresie przeprowadzono 7 imprez dla około 650 osób, tj. koncerty zaproszonych artystów połączone m.in. z konkursami sprawnościowymi, sportowymi, artystycznymi z nagrodami, warsztatami sportowo – rekreacyjnymi, wystawami prac osób niepełnosprawnych, warsztatami łuczniczymi, ogniskiem oraz zabawą taneczną. Ponadto podczas wakacji odbyły się trwające 21 dni półkolonie dla osób z upośledzeniem umysłowym o bogatym programie rekreacyjno – wypoczynkowy z elementami rehabilitacji i integracji. Zorganizowano także 10 dniowy wypoczynek dla dzieci niepełnosprawnych w Białym Dunajcu z zajęciami rekreacyjnymi, sportowymi, edukacyjnymi, konkursami, ćwiczeniami ruchowymi, całonocną wycieczką do Zakopanego oraz wycieczkami pieszymi. Ponadto dzieci z autyzmem wzięły udział w dwóch wycieczkach - do Muzeum Wsi Radomskiej i do Wioski Indiańskiej oraz w czterech wyjściach rekreacyjno-turystycznych (kino, basen, kręgle, zwiedzanie Stadionu Narodowego).

Część projektów została dofinansowana w trybie art. 19 a ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tzw. „małe granty”). W ramach ww. zadania w trybie art. 19a udzielono najwięcej dotacji na realizację projektów świątecznych dla osób niepełnosprawnych. Zorganizowano 14 spotkań, tj. spotkanie kolędowe, choinka integracyjna z licznymi atrakcjami, impreza mikołajkowa, uroczyste spotkanie wigilijne, 3-dniowy wyjazd do Zakopanego połączony ze spotkaniem z Mikołajem, zabawę sylwestrową dla osób z niepełnosprawnością intelektualną. Podczas zorganizowanych spotkań były rozdawane świąteczne upominki, śpiewano kolędy, degustowano świąteczne potrawy, prezentowano programy artystyczne oraz prace wykonane przez osoby niepełnosprawne. Łącznie w projektach świątecznych wzięło udział około 1 700 osób niepełnosprawnych.

W ramach realizacji zadania publicznego „*Prowadzenie kampanii informacyjnych na rzecz integracji osób niepełnosprawnych i przeciwdziałaniu ich dyskryminacji*” łącznie zrealizowano 15 kampanii informacyjnych.

W Warszawie przeprowadzono kampanię informacyjną dotyczącą stwardnienia rozsianego. W ramach projektu zorganizowano wernisaż prac fotograficznych pn. „1000 Twarzy SM”, konferencję oraz pokaz „Tanga Integracja”. Ukazały się artykuły prasowe w *expressie* wieczornym i *expressie* sochaczewskim w nakładzie ok. 190 tys. egzemplarzy. Obrandowano 3 dwuwagonowe zestawy tramwajowe. Wykupiono 10 koszyczków na ulotki (8 tys. sztuk) w 5 dwuwagonowych tramwajach, które były

dostępne przez jeden miesiąc. Przez tydzień eksponowano plakaty na 100 słupach ogłoszeniowych. Przeprowadzono jednodniową akcję na Krakowskim Przedmieściu. Zorganizowano 4 szkolenia, w ramach których przeszkolono 71 gimnazjalistów do pracy wolontarystycznej.

W ramach kampanii dotyczącej funkcjonowania osób z niepełnosprawnością intelektualną wyprodukowano film dokumentalny prezentujący zmiany jakie zaszły w postrzeganiu społecznym tych osób, reportaże prasowe pokazujące ich funkcjonowanie oraz audycję radiową ukazującą w jaki sposób młode pokolenie osób z niepełnosprawnością intelektualną odnajduje się w świecie nowych technologii. Zorganizowano i przeprowadzono galę będącą m.in. podsumowaniem kampanii, podczas której rozdano płyty DVD zawierające ww. materiały. W ramach kampanii promującej zatrudnienie osób z niepełnosprawnością wzroku, na terenie Mazowsza wywieszono 66 sztuk billboardów promujących osoby niewidome i słabowidzące jako pełnowartościowych pracowników oraz wskazujących korzyści płynące z ich zatrudnienia. Wysłano ok. 50 tys. e-maili do potencjalnych pracodawców, a także zamieszczono reklamę na portalach kadry menagerskiej.

Do 120 urzędów gminy z terenu podregionu ostrołęcko-siedleckiego i warszawskiego wschodniego, w ramach kampanii plakatowej, rozdyskrebowano plakaty poświęcone informacjom o możliwościach osób niepełnosprawnych oraz barierom i trudnościom z jakimi stykają się osoby niepełnosprawne. W Warszawie, Płocku, Radomiu, Siedlcach i Ciechanowie przeprowadzono dwutygodniową akcję plakatową, podczas której w każdym z miast rozklejono po 10 plakatów z wizerunkiem osób niepełnosprawnych czynnych zawodowo. Opublikowano informację nt. sytuacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy. Na antenie Katolickiego Radia Podlasie wyemitowano 9 wywiadów pt. „O tym się mówi”, 27 materiałów reporterskich oraz wywiady z ekspertami i spoty reklamowe dotyczące funkcjonowania osób niepełnosprawnych w społeczeństwie. Kampania skierowana była do mieszkańców m. Siedlce, powiatów siedleckiego, sokołowskiego, węgrowskiego, łosickiego, mińskiego i garwolińskiego.

W Tłuszczu, Zabrodziu, Rzaśniku, Wyszkuwie, Złotokłosiu, Klembowie, Raszynie oraz Radzyminie zorganizowano i przeprowadzono interaktywne debaty multimedialne promujące pozytywny wizerunek osoby z niepełnosprawnością, których uczestnikami było łącznie 730 gimnazjalistów. Ponadto wydrukowano 25 plasz (5 zestawów) z 15 pracami plastycznymi dotyczącymi niepełnosprawności wykonanymi przez uczniów szkół gimnazjalnych. Plansze prezentowano podczas wystawy plenerowej w 4 powiatach woj. mazowieckiego, po czym zostały przekazane do 5 szkół - w Rzaśniku, Klembowie, Nadarzynie, Złotokłosiu i Zabrodziu - do dalszego wykorzystania. Na terenie północnego Mazowsza przeprowadzono kampanię, w ramach której wyemitowano 16 programów radiowych z udziałem osób niepełnosprawnych. Przeprowadzono również kampanię w formie warsztatów edukacyjnych skierowanych do młodzieży szkolnej z woj. mazowieckiego. Nagrano 5-cio częściowy film prezentujący aktywne osoby niepełnosprawne realizujące się zawodowo i rozwijające swoje pasje. Przeprowadzono 36 warsztatów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży. Nakręcono i wyemitowano reportaże do 4 odcinków Pożyteczni pl., 1 Debatę telewizyjną oraz reportaże w TVP INFO. Materiały dotyczyły funkcjonowania osób niepełnosprawnych oraz inicjatyw podejmowanych przez osoby je wspierające.

W ramach kampanii przeprowadzonej w podregionie ostrołęcko-siedleckim oraz warszawskim zachodnim zorganizowano konkurs plastyczny. Część prac zostało wykorzystanych w wydanym kalendarzu. Zorganizowano 10 wystaw twórczości osób niepełnosprawnych, w których uczestniczyło ponad 400 osób. Przeprowadzona została debata poświęcona sytuacji osób niepełnosprawnych w powiecie siedleckim, w której uczestniczyło 158 osób. Program rozwijający postawę tolerancji i wiedzę o niepełnosprawności skierowany do uczniów, członków rad pedagogicznych oraz wolontariuszy, przeprowadzono na terenie dwóch szkół warszawskich. Łącznie w projekcie uczestniczyło ponad 700 słuchaczy. W powiecie wołomińskim, wyszkowskim i pułuskim przeprowadzono kampanię informacyjną przeciw dyskryminacji osób niepełnosprawnych, w ramach której wydrukowano broszurę pt. „Stop dyskryminacji” i wyklejono plakaty wielkoformatowe. Na terenie powiatu mińskiego przeprowadzono kampanię poświęconą mózgowemu prażeniu dziecięcemu.

W ramach realizacji zadania publicznego „*Opracowywanie lub wydawanie publikacji, wydawnictw ciągłych oraz wydawnictw zwartych ...*” łącznie zrealizowano 16 zadań, w tym dotyczących problematyki związanej z niepełnosprawnością oraz kierowanych do osób niepełnosprawnych.

Wydano publikację pt. „Płoczek dla niewidomych” skierowaną do niepełnosprawnych mieszkańców Płocka, a obejmującą 1600 stron informacji obywatelskich i lokalnych oraz dotyczących niepełnosprawności wzroku. Część egzemplarzy na płytach CD w formacie dostępnym dla osób

niewidomych przesłano pocztą tradycyjną. Pozostałe egzemplarze przesłano pocztą elektroniczną. Wydano 700 szt. kalendarza zawierającego reprodukcje prac plastycznych autorstwa dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością. Opracowano i wydrukowano rozszerzone wydanie książki "Smak na koniuszkach palców" w nakładzie 150 egzemplarzy pismem Braille'a oraz 500 egzemplarzy w druku powiększonym. Wydano i rozdystrybuowano 3 tys. egzemplarzy książki zawierającej informacje na temat przyczyn trisomii 2, możliwości jej leczenia oraz wspomagania rozwoju osób z Zespołem Downa. Wydrukowano 500 sztuk kalendarzy formatu A3 zawierające prace prezentujących twórczość plastyczno - fotograficzną dzieci i młodzieży niepełnosprawnej. Opracowano, wydrukowano i rozkolportowano 2 tys. egzemplarzy mini poradnika pt. „Moje dziecko ma porażenie splotu ramiennego. Jak mogę mu pomóc?”. Poradnik adresowany do rodziców dzieci dotkniętych porażeniem splotu ramiennego rozkolportowano do 60 oddziałów położniczych na terenie woj. mazowieckiego. Wydano poradnik pt. „Poprawianie informacji wizualnej otaczającej nas przestrzeni” skierowany do projektantów i wykonawców zajmujących się organizacją przestrzeni publicznej. Wydano i rozdystrybuowano na terenie Mazowsza poradnik dla chorych na homocystynurię oraz ich rodzin i wolontariuszy w nakładzie po 1500 egzemplarzy w wersji papierowej i elektronicznej. Przygotowano i wydano w wersji elektronicznej publikację pt. „Nowe życie bez wzroku” adresowaną do osób nowoociemniałych i członków ich rodzin z terenu woj. mazowieckiego. Publikację zamieszczono również na stronie internetowej. Opracowano i skonstruowano program multimedialny do nauki języka migowego dla dzieci. W zestawy programu wyposażono 40 placówek kształcących dzieci niesłyszące. Na łamach tygodnika Kurier Południowy zamieszczono 4 strony artykułów z informacjami dla i o niepełnosprawnych pisanych czcionką powiększoną. Wydano i rozdystrybuowano w powiecie legionowskim, nowodworskim, pułuskim, warszawsko-zachodnim i wołomińskim 1200 sztuk poradnika dla niepełnosprawnych kierowców pt. „Szeroka droga”. Wydano również folder profilaktyczno – informacyjny pt. „Wiedzieć więcej” nt. stwardnienia rozsianego (SM) w nakładzie 7 tys. egzemplarzy, który rozkolportowano na terenie powiatu ciechanowskiego, mławskiego, makowskiego, przasnyskiego, płońskiego i pułuskiego. Nagrano 4 płyty CD zawierające po 40 bajek dla dzieci z uszkodzonym wzrokiem. Wszystkie ukazały się w nakładzie 50 egzemplarzy. Bajki zostały rozesłane do 20 bibliotek na terenie woj. mazowieckiego. Wydrukowano 500 egzemplarzy publikacji z konferencji naukowej pt. „Problematyka niepełnosprawności w mediach i edukacji”, którą rozdystrybuowano na terenie Mazowsza. Opracowano i wydrukowano 1000 egzemplarzy czasopisma „Społeczeństwo dla Wszystkich”, poświęcone inicjatywom podejmowanym na rzecz osób z niepełnosprawnością intelektualną. Zostało ono rozkolportowane na terenie województwa mazowieckiego.

Najciekawsze inicjatywy:

Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom z Ukrytymi Niepełnosprawnościami im. H. Aspergera „Nie-Grzeczne Dzieci” z Warszawy realizując zadanie „*Niepełnosprawność społeczne, czyli zespół Aspergera i zaburzenia pokrewne*” przeprowadziło w 16 powiatach szkolenia z zakresu wiedzy o autyzmie i pokrewnych schorzeniach. Odpowiadając na rosnące zapotrzebowanie społeczne na poznanie zagadnień związanych ze zjawiskiem autyzmu, szczególnie w kontekście trudności szkolno-wychowawczych, organizacja ta podjęła się szeroko zakrojoną akcją uświadamiającą, popularyzującą wśród nauczycieli i pedagogów wiedzę o zaburzeniach zachowania z kręgu schorzeń związanych z autyzmem. Systemowe podejście do podniesienia poziomu wiedzy o autyzmie, niemała skala przedsięwzięcia, która umożliwiła dotarcie do szerokiej grupy odbiorców zajmujących się na co dzień problemami autyzmu, skłania do uznania tej inicjatywy za wyróżniającą się spośród zadań publicznych realizowanych na rzecz osób niepełnosprawnych.

W ramach zadania pn. „*Organizowanie regionalnych imprez kulturalnych, sportowych, turystycznych i rekreacyjnych dla osób niepełnosprawnych wspierających ich aktywność w tych dziedzinach*”, **Stowarzyszenie na Rzecz Osób Upośledzonych Umysłowo lub Fizycznie „Dobra Wola”**, realizując projektu „*IX Półkolonie Dobrej Woli 2013*”, zorganizowało w okresie wakacyjnym dla 40 dzieci upośledzonych umysłowo, półkolonie trwające przez 21 dni (od poniedziałku do piątku w godzinach 8.00 – 16.00). Opiekę nad osobami niepełnosprawnymi sprawowała wyspecjalizowana kadra. Bogaty program rekreacyjno – wypoczynkowy z elementami rehabilitacji i integracji zapewnił dodatkowe bodźce stymulujące rozwój dzieci niepełnosprawnych oraz przyczynił się do zapewnienia uczestnikom ciekawej formy letniego wypoczynku.

Polskie Towarzystwo Stwardnienia Rozsianego w Warszawie zrealizowało zadanie pn. „*Symfonia Serc*”, w ramach którego zorganizowało wernisaż prac fotograficznych pn. „1000 Twarzy SM”,

konferencję, oraz pokaz „Tanga Integracji”. Ukazały się artykuły prasowe w „Expressie Wieczornym” i „Expressie Sochaczewskim” w nakładzie ok. 190 tys. egzemplarzy. Obradowano 3 dwuwagonowe zestawy tramwajowe. Wykupiono 10 koszyczków na ulotki (8 tys. sztuk) w 5 dwuwagonowych tramwajach, które były dostępne przez jeden miesiąc. Przez tydzień eksponowano plakaty na 100 słupach ogłoszeniowych. Przeprowadzono jednodniową akcję na Krakowskim Przedmieściu. Zorganizowano 4 szkolenia, w ramach których przeszkolono 71 gimnazjalistów do pracy wolontarystycznej. Wykonano i rozdano: 1600 ulotek, 1000 toreb promocyjnych, 1000 opasek silikonowych, 110 plakatów, 2 plansze informacyjne, 1000 podkładek z nadrukiem, 1000 opakowań kredek ekologicznych, 1000 programów, 900 zaproszeń, 500 kalendarzy, 2 roll-up-y, 1500 folderów, 80 kg krówek, 1 telebim.

PODOBSZAR 6. Działania na rzecz wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej

I.p.	Nazwa zadania	Liczba przyznanych dotacji	Liczba podmiotów, którym przyznano dotację	Kwota przyznanych dotacji	Wykorzystana kwota dotacji
1	Prowadzenie Interwencyjnego Ośrodka Preadopcyjnego	1	1	1 800 000 zł	1 723 834,98 zł
2	Prowadzenia ośrodka adopcyjnego	4	4	1 417 000 zł	1 417 000 zł

Samorząd Województwa Mazowieckiego współpracował w roku 2013 z czterema podmiotami niepublicznymi zakresie prowadzenia ośrodka adopcyjnego, przekazując dotację w łącznej kwocie: 1 417 000,00 zł, w tym:

1. Caritas Diecezji Radomskiej – prowadzenie Katolickiego Ośrodka Adopcyjnego w Radomiu – 160 000,00 zł – adopcja krajowa,
2. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Zarząd Mazowieckiego Oddziału Wojewódzkiego - prowadzenie Ośrodka Adopcyjnego TPD w Warszawie – 357 000,00 zł – adopcja krajowa,
3. Diecezja Warszawsko - Praska - prowadzenie Katolickiego Ośrodka Adopcyjnego w Warszawie – 655 000,00 zł – adopcja krajowa i międzynarodowa,
4. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Zarząd Główny – prowadzenie Krajowego Ośrodka Adopcyjnego TPD w Warszawie – 245 000,00 zł – adopcja międzynarodowa.

W ramach dotacji w niepublicznych ośrodkach adopcyjnych w działaniach skorzystała następująca liczba uczestników:

1. rodziny zgłaszające gotowość do przysposobienia – 460,
2. rodziny przeszkolone – 117,
3. rodziny zakwalifikowane do procesu przysposobienia – 302,
4. rodzin, które adoptowały dziecko – 278,
5. dzieci adoptowane – 381,
6. dzieci zgłoszone do ośrodków adopcyjnych – 269.

W Interwencyjnym Ośrodku Preadopcyjnym w 2013 roku przebywało 81 niemowląt z województwa mazowieckiego z następujących powiatów: m. st. Warszawy (58), pruszkowskiego (9), wołomińskiego (3), żyrardowskiego (3), sochaczewskiego (3), wyszkowskiego (1), legionowskiego (1), skierniewickiego (1), nowodworskiego (1), piaseczyńskiego (1).

W trakcie realizacji zadania ośrodek opuściło 60 dzieci w tym:

1. 51 dzieci zostało przysposobionych,
2. 1 dziecko powróciło do rodziny naturalnej,
3. 8 dzieci zostało umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej.

Współpraca w obszarze: Sport kultura fizyczna i ratownictwo

Na realizację zadań w formie dotacji przekazano łącznie **4 261 047,00 zł**, z czego wykorzystano **4 225 137,13 zł**.

Ogłoszone konkursy ofert nie objęły dwóch zadań ujętych w Rocznym programie współpracy na 2013 r.:

1. Przygotowanie reprezentacji Mazowsza do zawodów Ogólnopolskiej Olimpiady Młodzieży (OOM) obejmujące obozy szkoleniowe, wyposażenie zawodników oraz przejazdy na zawody OOM.
Powyższe zadanie było cyklicznie, od wielu lat, realizowane przez Warszawsko - Mazowiecką Federację Sportu (wojewódzkie interdyscyplinarne stowarzyszenie zrzeszające okręgowe związki sportowe na Mazowszu). W 2012 r. WMFS zawiesiła swoją działalność, dlatego też nie było w 2013 r. na Mazowszu organizacji pozarządowej, która mogłaby przejąć realizację powyższego zadania. Od 2014 r. zadania Federacji ma przejąć i realizować nowe stowarzyszenie - Unia Związków Sportowych Warszawy i Mazowsza.
2. Wspieranie szkolenia ratownictwa wodnego (ratowników) w Województwie mazowieckim.
Wspieranie szkolenia ratownictwa wodnego jest finansowane z innego działu w budżecie województwa (Dział 754; Rozdział 75415) niż pozostałe zadania z obszaru kultury fizycznej (Dział 926; Rozdział 92605). Sejmik Województwa Mazowieckiego w budżecie na 2013 r., zdecydował aby ze względu na trudną sytuację finansową Województwa, nie przeznaczać środków finansowych na ratownictwo, a wszystkie środki przeznaczyć na zadania o charakterze sportowym. Dlatego też powyższe zadanie nie mogło znaleźć się w zadaniach Województwa ujętych w ogłoszonym przez Zarząd Województwa Mazowieckiego konkursie (uchwała nr 137/226/13).

Poniższa tabela przedstawia alokację środków na poszczególne priorytety i zadania.

Lp.	Nazwa zadania	Liczba przyznanych dotacji	Liczba podmiotów którym przyznano dotację*	Kwota przyznanych dotacji	Wykorzystana kwota dotacji
1.	Przygotowanie i udział reprezentacji województwa mazowieckiego, wytypowanej przez okręgowe związki sportowe, w systemie zawodów wojewódzkich i ogólnopolskich sportu dzieci i młodzieży.	3	3	130 000,00 zł	129 618,84 zł
2.	Szkolenie kadry wojewódzkiej młodzików i juniorów młodszych, wytypowanej przez okręgowe związki sportowe, w oparciu o ogólnopolski program szkolenia dzieci i młodzieży uzdolnionej sportowo.	1	1	400 000,00 zł	400 000,00 zł
3.	Upowszechnianie sportu szkolnego na poziomie wojewódzkim, w tym organizacja na Mazowszu międzyszkolnej rywalizacji sportowej w ramach Igrzysk Młodzieży Szkolnej.	1	1	240 000,00 zł	235 599,58 zł
4.	Upowszechnianie sportu wiejskiego na poziomie wojewódzkim poprzez szkolenie i udział wytypowanej reprezentacji środowiska wiejskiego Mazowsza w zawodach wojewódzkich i ogólnopolskich.	1	1	110 000,00 zł	110 000,00 zł

5.	Upowszechnianie sportu akademickiego na poziomie wojewódzkim, organizacja akademickiej rywalizacji sportowej na Mazowszu oraz szkolenie i udział wytypowanej akademickiej reprezentacji województwa mazowieckiego w zawodach wojewódzkich i ogólnopolskich.	2	1	100 000,00 zł	100 000,00 zł
6.	Upowszechnianie sportu osób niepełnosprawnych, w tym organizacja zawodów i rywalizacji sportowej na Mazowszu o zasięgu ponadpowiatowym, wojewódzkim, ogólnopolskim i międzynarodowym.	13	10	118 000,00 zł	116 900,00 zł
7.	Organizacja na Mazowszu imprez rekreacyjnych i sportowych o zasięgu ponadpowiatowym, wojewódzkim, ogólnopolskim i międzynarodowym, promujących w województwie kulturę fizyczną i osiągnięcia sportowe regionu.	122	91	2 433 047,00 zł	2 409 774,93 zł
8.	Wspieranie szkolenia sportowego kadry wojewódzkiej w wybranych klubach sportowych Mazowsza, wytypowanych na podstawie osiągniętych wyników sportowych w systemie współzawodnictwa sportowego dzieci i młodzieży.	1	1	730 000,00 zł	723 243,78 zł

* niektóre podmioty realizowały kilka zadań

Osiągnięte efekty:

W 2013 r. 109 organizacji (105 stowarzyszeń i 4 fundacje) otrzymało dotacje na realizację zadań publicznych z zakresu kultury fizycznej i sportu. Wsparcie finansowe uzyskały 144 zadania, w tym 34 zadania całoroczne, obejmujące wiele jednostkowych działań, ujętych w rocznych kalendarzach, o bardzo zróżnicowanym charakterze, zasięgu i skali oddziaływania, poczynając od regionalnych imprez sportowo rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży, a kończąc na zawodach sportowych o randze mistrzostw Europy, np. Mistrzostwach Europy w Akrobacji Samolotowej EAAC 2013, Mistrzostwach Europy w sumo seniorów, młodzieżowców U 21 i U 23; randze Mistrzostw Polski np. II Młodzieżowych Mistrzostwach Polski Kobiet w Boksie, XIX Mistrzostwach Polski w tańcu sportowym, Mistrzostwach Polski Seniorek i Seniorów w podnoszeniu ciężarów, XIV Mistrzostwach Polski Seniorów w kategorii Open + Kata, Mistrzostwach Polski Zrzeszenia LZS w kolarstwie torowym, XLV Indywidualnych Mistrzostwach Polski Niesłyszących w Szachach.

Dzięki dotacjom Województwa Mazowieckiego zrealizowane zostały cykliczne wojewódzkie programy:

1. Mazowieckie Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe zrealizowało zadanie pn. Szkolenie zaplecza kadry wojewódzkiej. Na podstawie punktów zdobytych w Ogólnopolskim Systemie Współzawodnictwa Sportowego Dzieci i Młodzieży (realizowanego na podstawie regulaminu opracowanego przez Ministerstwo Sportu i Turystyki) mazowieckie kluby (z wyłączeniem Warszawy) otrzymały środki finansowe. Ich wysokość uzależniona była od wypracowanych w systemie współzawodnictwa punktów. W programie uczestniczyło 81 klubów z terenu Mazowsza, które zdobyły min. 20 pkt. Kwota dofinansowania 730 000,00 zł.
2. Szkolny Związek Sportowy Warszawy i Województwa Mazowieckiego zorganizował XV (finały) i XVI (eliminacje) Mazowieckich Igrzysk Młodzieży Szkolnej – systemowe zawody sportu szkolnego, rozgrywane na szczeblu gminnym, powiatowym oraz wojewódzkim, obejmujące dzieci i młodzież ze szkół podstawowych i gimnazjów w 12 dyscyplinach sportowych. W gminnych rozgrywkach Igrzysk oraz w finałach wojewódzkich w 2013 r. wystartowało ok. 20 000 dzieci i młodzieży. Finał szkół podstawowych rozegrany został w powiecie sochaczewskim, finał gimnazjów – w powiecie płońskim, Igrzyska współfinansowane były ze środków Ministerstwa Sportu i Turystyki. Kwota dofinansowania 240 000,00 zł.
3. Sport w środowisku wiejskim: w 2013 r. w programie ujęto: obozy szkoleniowe i konsultacje startowe oraz udział kadry Mazowsza w imprezach sportowych (zadanie: *Szkolenie sportowe*

kadry mazowieckiego Zrzeszenia LZS i udział reprezentantów Mazowsza w zawodach wojewódzkich i ogólnopolskich) w 8 dyscyplinach, takich jak: badminton, boks, jeździectwo, podnoszenie ciężarów, lekkoatletyka, kolarstwo, strzelectwo, szachy/warcaby, gry zespołowe z udziałem ponad 916 zawodników. Partnerem realizującym ww. zadanie jest Mazowieckie Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe. Kwota dofinansowania 110 000,00 zł.

4. Upowszechnianie sportu akademickiego: głównym partnerem realizującym to zadanie jest Akademicki Związek Sportowy „Środowisko Warszawa”, który to zrealizował kilka cyklicznych zadań, obejmujących szkolenie wojewódzkiej reprezentacji akademickiej, organizację imprez w wielu dyscyplinach. Najważniejsze inicjatywy: „Akademickie Mistrzostwa Warszawy i Mazowsza, Akademickie Mistrzostwa Polski w Pływaniu, Varsoviada - Igrzyska Studentów Pierwszego Roku, Mazovia Cup - Akademicki Puchar Mazowsza”. Kwota dofinansowania 60 000,00 zł.
5. Sport osób niepełnosprawnych: dotacja objęła 13 zadań publicznych o różnej skali, zasięgu i charakterze. Wiodącymi partnerami realizującymi zadania w okręgu osób niepełnosprawnych są Integracyjny Klub Sportowy AWF (szermierka na wózkach inwalidzkich) i Warszawski Klub Sportowy Głuchych „Wars” (min. żeglarstwo, siatkówka, szachy). Kwota dofinansowania sportu osób niepełnosprawnych - 118 000,00 zł.
6. Organizacja imprez rekreacyjnych i sportowych o zasięgu ponadpowiatowym, wojewódzkim, ogólnopolskim i międzynarodowym promujących w województwie kulturę fizyczną oraz osiągnięcia regionu: jednym z głównych organizatorów imprez rekreacyjno-sportowych dla mieszkańców Mazowsza jest Mazowieckie Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej. W 2013 roku Mazowiecki TKKF zrealizował, ze zgłoszonego, rocznego kalendarza, 38 imprez, w których wzięło udział 9 686 osób. Kwota dofinansowania 130 000 zł.
W ramach tego zadania na Mazowszu odbyło się szereg cyklicznych, prestiżowych imprez rekreacyjnych i sportowych, które promowały Województwo i zostały zrealizowane m.in. przez:
 - 1) Stowarzyszenie Wspierania i Rozwoju Sportu „Mazovia Team” – 56. Międzynarodowy Wyścig Kolarski Dookoła Mazowsza, 25. Międzynarodowy Wyścig Kolarski Memoriał Andrzeja Trochanowskiego;
 - 2) Polski Związek Szermierczy – Puchar Świata Grand Prix „Szabla Wołodyjowskiego”;
 - 3) Aeroklub Radomski Lotnisko Piastów – Mistrzostwa Europy w Akrobacji Samolotowej EAAC 2013;
 - 4) Akademicki Związek Sportowy „Środowisko Warszawa” – Zawody pływackie dla dzieci „Od Młodzika do Olimpijczyka”;
 - 5) Fundacja na Rzecz Rozwoju i Promocji Sportu Młodzieżowego – „Międzynarodowy Turniej Piłkarski o Puchar Pamięci Małego Powstańca”;
 - 6) Stowarzyszenie Sport Dzieci i Młodzieży – Cykl imprez sportowych pn. "Czwartki Lekkoatletyczne" i „VIII Międzynarodowy Puchar Lekkoatletyczny dla dzieci i młodzieży w wieku 11, 12 i 13”.
7. Szkolenie kadry wojewódzkiej młodzików i juniorów młodszych, wytypowanej przez okręgowe związki sportowe, w oparciu o ogólnopolski program szkolenia dzieci i młodzieży uzdolnionej sportowo: program realizowany był przez Akademicki Związek Sportowy „Środowisko Warszawa”. Szkolenie obejmowało 179 akcji szkoleniowych (1 120 dni szkoleniowych), w których udział wzięło 1 458 uczestników, w pracę zaangażowano 311 trenerów. Szkoleniem objęto różne dyscypliny tj. jeździectwo, judo, karate kyokushin, kicboxing, kajakarstwo, koszykówkę, kolarstwo, piłkę nożną, piłkę ręczną, pływanie, podnoszenie ciężarów, pięciobój, biathlon, badminton, brydż sportowy, szachy, strzelectwo sportowe, sumo, snowbord, łucznictwo, łyżwiarstwo, narciarstwo klasyczne, hokej na lodzie, curling, taekwondo olimpijskie, wioślarstwo, żeglarstwo, zapasy, rugby, tenis, skoki dowody, triathlon, gimnastyka artystyczna. Wsparcie finansowe Samorządu znacznie przyczyniło się do podniesienia umiejętności, pozwoliło na uzyskanie dobrych wyników sportowych i osiągnięcie dużej ilości punktów w Systemie Sportu Młodzieżowego - 18 584,88 pkt. Kwota dofinansowania 400 000 zł.
8. Przygotowanie i udział reprezentacji województwa mazowieckiego, wytypowanej przez okręgowe związki sportowe, w systemie zawodów wojewódzkich i ogólnopolskich sportu dzieci i młodzieży: przedsięwzięcie zrealizowane było przez:
 - 1) Mazowiecki Związek Piłki Nożnej poprzez zadanie pn. „Przygotowanie reprezentacji województwa w piłce nożnej”, - szkoleniem zostało objętych 1 132 zawodników.
 - 2) Aeroklub Polski – „Przygotowanie i udział Mazowieckiej Szybowcowej Kadry Juniorów w zawodach szybowcowych rangi wojewódzkiej i ogólnopolskiej w 2013 roku”, - szkoleniem zostało objętych 35 zawodników.
 - 3) Warszawsko-Mazowiecki Okręgowy Związek Pływacki - Przygotowanie i udział reprezentacji województwa mazowieckiego, wytypowanej przez okręgowe związki sportowe, w systemie

zawodów wojewódzkich i ogólnopolskich sportu dzieci i młodzieży” - - szkoleniem zostało objętych 12 zawodników.

Łączna kwota dofinansowania 130 000,00 zł.

Wysokość środków finansowych przekazywanych z budżetu Województwa na sport i kulturę fizyczną od 2008 roku niestety zmniejsza się. Pomimo tego wieloletnia, cykliczna praca szkoleniowa, realizacja współzawodnictwa sportowego dzieci i młodzieży na Mazowszu przynosi duże efekty dzięki czemu od kilkunastu lat zajmujemy I miejsce w systemie współzawodnictwa sportowego dzieci i młodzieży. Województwo Mazowieckie nie typuje wiodących dyscyplin sportowych, co daje szerokie możliwości wszystkim organizacjom pozarządowym, pozwala rozwijać się wielu nowym dyscyplinom olimpijskim, jak również nieolimpijskim. Wychowanie społeczeństwa poprzez sport jest niezmiernie ważnym czynnikiem kształtowania zdrowia, rozwijania nawyków i zachowań prozdrowotnych, a także wartościową formą spędzania wolnego czasu

Najciekawsze inicjatywy

1. 25 sierpnia 2013 roku odbył się IV Memoriał Kamili Skolimowskiej. Kilka tysięcy widzów oglądało zmagania czołowych sportowców z całej Europy w rzucie młotem kobiet i mężczyzn. Dodatkowymi atrakcjami Memoriału były także konkurencje: skok wzwyż (K), skok w dal (K), pchnięcie kulą (M), rzut dyskiem mężczyzn, bieg na 100 m (K i M), 200 m (M), 400 m (K i M), 800 m (M), bieg na 110 m przez płotki, rzut młotem kobiet i mężczyzn, pchnięcie kulą mężczyzn, W imprezie wzięło udział 135 lekkoatletów z 17 krajów, dotacja Województwa - 25 000 zł,
2. W dniach 13 - 14 września 2013 roku odbyły się Mistrzostwa Polski Seniorów i Seniorek w podnoszeniu ciężarów jest to impreza cykliczna. Impreza rozgrywana była w 15 kategoriach wagowych: kobiety w 7 kategoriach (48 kg, 53 kg, 58 kg, 63 kg 69 kg, 75 kg, +75 kg) i mężczyźni w 8 kategoriach (56 kg, 62 kg, 69 kg, 77 kg, 85 kg 94 kg, 105 kg, +105 kg). W tegorocznej edycji wzięło udział 208 zawodniczek i zawodników, dotacja Województwa - 18 000 zł,
3. XV (finał) i XVI (eliminacje) Mazowieckie Igrzyska Młodzieży Szkolnej – systemowe zawody sportu szkolnego, rozgrywane na szczeblu gminnym, powiatowym oraz wojewódzkim, obejmujące dzieci i młodzież ze szkół podstawowych i gimnazjów w 12 dyscyplinach sportowych. W gminnych rozgrywkach Igrzysk oraz w finałach wojewódzkich w 2013 r. startowało ok. 20 000 dzieci i młodzieży. Finał szkół podstawowych rozegrany został w powiecie sochaczewskim, finał gimnazjów – w powiecie plockim, dotacja Województwa - 240 000 zł,
4. Akademicki Związek Sportowy „Środowisko Warszawa” – Szkolenie kadry wojewódzkiej młodzików i juniorów młodszych wytypowanej przez okręgowe związki sportowe, w oparciu o ogólnopolski program szkolenia dzieci i młodzieży uzdolnionej sportowo – w ramach tego programu szkoleniem zostało objętych 1 458 zawodników. Zorganizowano 179 akcji szkoleniowych (1 120 dni szkoleniowych), zaangażowanych było 311 trenerów. Wsparcie finansowe Samorządu znacznie przyczyniło się do podniesienia umiejętności, pozwoliło na uzyskanie dobrych wyników sportowych i osiągnięcie dużej ilości punktów w Systemie Sportu Młodzieżowego - 18 584,88 pkt. Zawodnicy z terenu Mazowsza mogli wykazać się zdobytymi umiejętnościami na Ogólnopolskiej Olimpiadzie Młodzieży w sportach: umysłowych, zimowych i letnich dla juniorów młodszych, dotacja Województwa 400 000 zł.

Współpraca w obszarze Turystyka

Na realizację zadań w formie dotacji w konkursach ofert przekazano łącznie kwotę **275 000,00 zł**, a kwota ta została w całości wykorzystana. Poniższa tabela przedstawia alokację środków na poszczególne zadania.

L. p.	Nazwa zadania	Liczba zawartych umów	Liczba podmiotów, którym przyznano dotację	Kwota przyznanych dotacji	Wykorzystana kwota dotacji
1	Strategia Rozwoju Turystyki na lata 2014 - 2020	1	1	75.000,00 zł	75.000,00 zł
2	Szlak „Filmowe Mazowsze”	1	1	100.000,00 zł	100.000,00 zł
3	Szlak Frontu Wschodniego I Wojny Światowej	1	1	100.000,00 zł	100.000,00 zł

Strategia Rozwoju Turystyki w województwie mazowieckim na lata 2014 – 2020, realizacja: Mazowiecka Regionalna Organizacja Turystyczna

Celem zadania było opracowanie projektu *Strategii Rozwoju Turystyki w województwie mazowieckim na lata 2014 – 2020*. W ramach projektu dokonano diagnozy obecnego stanu turystyki w regionie w kontekście uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych, stworzono koncepcję rozwoju polegającą na zdefiniowaniu misji i wizji oraz obszarów koncentracji działań wraz z celami i programami strategicznymi oraz opracowano system wdrażania strategii z metodą monitoringu i ewaluacji.

Dokument koncentruje się na kompetencjach i zadaniach samorządu województwa, ale z intencją szerszego oddziaływania, polegającego na inspiracji samorządów lokalnych, organizacji pozarządowych oraz podmiotów pozostałych sektorów życia publicznego, do współdziałania, budowania porozumień, sieci i partnerstw oraz do tworzenia lokalnych, wzajemnie komplementarnych strategii.

Opracowanie części diagnostycznej oparto na audycie terenowym, który posłużył weryfikacji oferty turystycznej (produktów i usług turystycznych w regionie) a także analizie potrzeb i oczekiwań interesariuszy rynku turystycznego oraz struktury organizacji i zarządzania turystyką w regionie. Opis stanu turystyki odnosi się m.in. do atrakcyjności turystycznej regionu, stanu infrastruktury turystycznej i paraturystycznej, dostępności komunikacyjnej, oceny produktów turystycznych oraz ich funkcjonowania. Diagnoza podsumowana została analizą SWOT, która precyzuje mocne i słabe strony regionu a także czynniki sprzyjające oraz zagrożenia w kontekście rozwoju turystyki. Narzędziami realizacji diagnozy były warsztaty diagnostyczne w subregionach województwa, ankiety, spotkania bezpośrednie, wyniki dostępnych badań, prognozy, raporty i analizy oraz konsultacje eksperckie. Warsztaty przeprowadzone zostały w formie konsultacji społecznych z udziałem przedstawicieli samorządów lokalnych, organizacji pozarządowych oraz podmiotów działających w branży turystycznej.

Punktem wyjścia do opracowania części strategicznej dokumentu było zbudowanie drzewa problemów, uwzględniającego wnioski wynikające z przeprowadzonej diagnozy. Na tej podstawie sformułowano wizję, misję, cel nadrzędny oraz zdefiniowano obszary koncentracji działań. W każdym obszarze określono cele oraz programy służące bezpośrednio realizacji wyznaczonych celów.

W ramach zadania został także opracowany i wydany materiał informacyjny w formie ulotki, zawierający podstawowe informacje na temat samego dokumentu, jak również trybu prac nad projektem. W 2014 r. zorganizowane zostaną konsultacje społeczne z udziałem Mazowieckiej Regionalnej Organizacji Turystycznej, która zobowiązała się do prezentacji projektu strategii podczas spotkań, moderowania dyskusji oraz zebrania uwag.

Szlak Mazowsze na Filmowo, realizacja: Mazowiecka Regionalna Organizacja Turystyczna

Szlak Mazowsze na Filmowo to projekt mający na celu stworzenie atrakcyjnej oferty kulturalno-turystycznej promującej miejsca i zabytki związane z polskim dorobkiem filmowym. Szlak ma zachęcić turystów do wędrówki śladem popularnych produkcji kręconych na Mazowszu, takich jak np. *Ogniem i*

mieczem, Rejs, CK Dezerterzy, Pan Tadeusz czy Stawka większa niż życie, do których realizacji wykorzystano miejscowe plenery i obiekty zabytkowe.

Pierwszy etap przedsięwzięcia realizowano w 2012 roku. Na podstawie opracowanej przez firmę Landbrand *Diagnozy potencjału filmowego Mazowsza* określono punkty kluczowe dla rozwoju szlaku, zaprojektowano kompleksowy system identyfikacji wizualnej oraz opracowano treści tablic informacyjnych opisujących kluczowe atrakcje trasy.

Kolejny etap prac przeprowadzonych w 2013 r. koncentrował się na weryfikacji i wyznaczeniu miejsc montażu 10 tablic informacyjnych, określeniu i naniesieniu na mapy współrzędnych GPS znakowanych punktów trasy, podpisaniu listów intencyjnych z partnerami projektu, uzyskaniu zezwoleń na montaż tablic, zakupie licencji do zdjęć, przygotowaniu ostatecznej wersji projektów graficznych tablic informacyjnych. Ponadto opracowano i wydrukowano 20.000 egzemplarzy ulotki promującej przedsięwzięcie, a informacje o szlaku umieszczono w specjalnej zakładce na stronie www.mazowsze.travel.pl. W efekcie oznakowanych zostało 10 kluczowych punktów szlaku wytypowanych na podstawie ich atrakcyjności i dostępności komunikacyjnej.

Szlak Frontu Wschodniego I Wojny Światowej, realizacja: Przasnyskie Stowarzyszenie Historii Ożywionej

Szlak Frontu Wschodniego I Wojny Światowej to projekt o zasięgu ogólnokrajowym, w którego tworzenie zaangażowanych jest 8 województw (mazowieckie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie, łódzkie, lubelskie, podlaskie, podkarpackie i małopolskie). Docelowo stanowić ma ponadregionalną trasę wędrówek turystów z Polski i zagranicy do miejsc walk, obiektów i militarnych śladów związanych z wydarzeniami Wielkiej Wojny. Projekt ma szansę na powodzenie międzynarodowe, zwłaszcza w kontekście popularności podobnych szlaków działających w rejonie Frontu Zachodniego w okcydentalnej części Europy i zbliżającej się 100 rocznicy wybuchu I Wojny Światowej. Centralna oś szlaku ma być trasą samochodową i obejmować główne miasta poszczególnych województw oraz istotne miejsca związane z tematyką traktu. Trasa urozmaicona zostanie mniejszymi pętlami o charakterze rowerowym i pieszym, wykorzystującymi miejscową bazę turystyczną oraz lokalne atrakcje i wydarzenia kulturalne.

Pierwszy etap prac związanych z budową szlaku realizowany był w 2011 r. i polegał na audycie miejsc i obiektów położonych na ternie Mazowsza, wytyczeniu i opisanu szczegółowej trasy przejazdu w oparciu o istniejące drogi, wyspecyfikowaniu miejsc do oznakowania szlaku turystycznymi znakami drogowymi i tablicami informacyjnymi oraz wykonaniu pozycjonowania GPS. Drugi etap prac (kontynuowanych w 2012 r.) koncentrował się na przygotowaniu planu realizacji do wykonanego rok wcześniej audytu miejsc i obiektów, specyfikacji punktów szlaku na warstwach roboczych w Google earth, wizji lokalnej i waloryzacji głównej osi oraz pobocznych pętli szlaku, a także przygotowaniu przykładowych projektów znaków kierunkowych i tablic informacyjnych.

W 2013 r. Przasnyskie Stowarzyszenie Historii Ożywionej wykonało oznakowanie kluczowych punktów szlaku, poprzez montaż 16 (z 41 docelowych) tablic informacyjnych. W trakcie realizacji zadania zweryfikowano i wyznaczono miejsca montażu tablic, podpisano listy intencyjne z partnerami projektu, uzyskano zezwolenia na montaż tablic, zakupiono licencje do zdjęć archiwalnych, dokonano tłumaczenia treści informacyjnej na 3 języki obce, opracowano ostateczny projekt graficzny tablic. Ponadto zaprojektowano i wydrukowano ulotkę promującą szlak w nakładzie 20.000 egzemplarzy. Tablice informacyjne zostały wyprodukowane i zamontowane w 16 punktach, stanowiących najbardziej atrakcyjne i dostępne komunikacyjnie miejsca w mazowieckiej części Szlaku Frontu Wschodniego I Wojny Światowej.

WSPÓŁPRACA POZAFINANSOWA

„Roczny program współpracy Samorządu Województwa Mazowieckiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2013 rok” wskazuje ramowo formy współpracy pozafinansowej samorządu województwa z trzecim sektorem.

Jednak zakres tej współpracy był znacznie szerszy. W szczególności bogatą współpracę w formach pozafinansowych prowadziły wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne realizujące zadania z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (Mazowieckie Centrum Kultury i Sztuki, muzea, teatry, biblioteki), ochrony środowiska (mazowieckie parki krajobrazowe).

Dla uporządkowania w programie formy współpracy pozafinansowej podzielono na 7 grup:

- I. Wymiana informacji będącej podstawą prawidłowego diagnozowania problemów i potrzeb mieszkańców województwa,
- II. Opiniowanie i konsultowanie opracowań, analiz, programów i projektów aktów prawnych w dziedzinach stanowiących obszar wzajemnych zainteresowań, jak również promowanie partycypacyjnych metod tworzenia polityk publicznych na Mazowszu z wykorzystaniem interaktywnych narzędzi;
- III. Podejmowanie i prowadzenie bieżącej współpracy z organizacjami statutowo prowadzącymi działalność pożytku publicznego;
- IV. Zawieranie porozumień dotyczących wspólnej realizacji zadań i projektów;
- V. Tworzenie wspólnych zespołów o charakterze doradczym i konsultacyjnym;
- VI. Zawierania umów partnerstwa określonych w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712, z późn. zm.);
- VII. Wzmacnianie merytoryczne organizacji pozarządowych m. in. poprzez: szkolenia i seminaria doradztwo i konsultacje.

I. Wymiana informacji między samorządem województwa a organizacjami pozarządowymi

U podstaw każdej dobrej współpracy leży umiejętna wymiana informacji. Na płaszczyźnie administracja – organizacje pozarządowe odgrywa ona fundamentalną rolę. Obowiązkiem Samorządu Województwa Mazowieckiego jest przekazywanie informacji organizacjom pozarządowym, ale również czerpanie z doświadczenia trzeciego sektora i słuchanie głosu jego przedstawicieli.

1. Strona www.dialog.mazovia.pl

Już od 2008 roku jest ona najpopularniejszym źródłem informacji z zakresu współpracy Samorządu Województwa Mazowieckiego z organizacjami pozarządowymi. Można tu znaleźć aktualne informacje o konkursach ofert i ciekawych inicjatywach, najważniejsze dokumenty, dane kontaktowe do osób zajmujących się współpracą z organizacjami pozarządowymi w urzędzie marszałkowskim i samorządowych jednostkach organizacyjnych. Dodatkowo na stronie publikowane były informacje dotyczące prac Mazowieckiej Rady Działalności Pożytku Publicznego, w tym protokoły z jej posiedzeń.

2. Spotkania informacyjno-konsultacyjne z przedstawicielami mazowieckich organizacji pozarządowych

W okresie od 5 do 21 czerwca odbył się cykl siedmiu spotkań informacyjno-konsultacyjnych z przedstawicielami organizacji pozarządowych, samorządów gmin i powiatów oraz przedsiębiorców. Spotkania odbyły się w Ciechanowie, Siedlcach, Płocku, Radomiu, Ostrołęce oraz dwukrotnie w Warszawie.

Podczas spotkań była okazja do zapoznania się z przebiegiem prac nad projektem Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020. Przedstawiony został również projekt „Strategii Rozwoju Kultury w województwie mazowieckim na lata 2014 – 2020”. Projekt strategii został opracowany w ubiegłym roku przez Fundację Nowej Kultury Bęc Zmiana w ramach zadania zleconego w otwartym konkursie ofert.

3. Kronika Mazowiecka dla 1015 organizacji

Wydział Komunikacji Zewnętrznej w Kancelarii Marszałka Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego wysłał w 2013 r. egzemplarz „Kroniki Mazowieckiej” do 1015 organizacji pozarządowych z terenu Mazowsza. Od stycznia 2012 r. artykuły związane z tematyką organizacji

pozarządowych drukowane są w stałej rubryce zatytułowanej „Pozarządowe Mazowsze”.

II Opiniowanie i konsultowania opracowań, analiz, programów i projektów aktów prawnych w dziedzinach stanowiących obszar wzajemnych zainteresowań, jak również promowanie partycypacyjnych metod tworzenia polityk publicznych na Mazowszu z wykorzystaniem interaktywnych narzędzi

Na podstawie Regulaminu konsultowania projektów aktów prawa miejscowego z Mazowiecką Radą Działalności Pożytku Publicznego oraz organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji, będącego załącznikiem do Uchwały Nr 160/11 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 października 2011, w 2013 roku przeprowadzone zostały konsultacje projektów następujących dokumentów:

1. Projekt uchwały Sejmiku w sprawie likwidacji dotychczasowej aglomeracji Sochocin oraz wyznaczenia nowej aglomeracji Sochocin
2. Projekt uchwały Sejmiku w sprawie likwidacji dotychczasowej aglomeracji Zbuczyn oraz wyznaczenia nowej aglomeracji Zbuczyn
3. Projekt uchwały Sejmiku w sprawie likwidacji dotychczasowej aglomeracji Mokobody oraz wyznaczenia nowej aglomeracji Mokobody
4. Projekt uchwały Sejmiku w sprawie likwidacji dotychczasowej aglomeracji Miedzna oraz wyznaczenia nowej aglomeracji Miedzna
5. Projekt uchwały Sejmiku w sprawie likwidacji dotychczasowej aglomeracji Sobolew oraz wyznaczenia nowej aglomeracji Sobolew
6. Projekt uchwały Sejmiku w sprawie likwidacji dotychczasowej aglomeracji Sieciechów oraz wyznaczenia nowej aglomeracji Sieciechów
7. Projekt uchwały Sejmiku w sprawie likwidacji dotychczasowej aglomeracji Łomianki oraz wyznaczenia nowej aglomeracji Łomianki
8. Projekt uchwały Sejmiku w sprawie likwidacji dotychczasowej aglomeracji Warka oraz wyznaczenia nowej aglomeracji Warka
9. Projekt uchwały Sejmiku w sprawie likwidacji dotychczasowej aglomeracji Wiskitki oraz wyznaczenia nowej aglomeracji Wiskitki
10. Projekt uchwały Sejmiku w sprawie likwidacji dotychczasowej aglomeracji Garwolin oraz wyznaczenia nowej aglomeracji Garwolin
11. Projekt uchwały Sejmiku Województwa Mazowieckiego zmieniającej rozporządzenie Wojewody Mazowieckiego w sprawie Nadwiślańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu położonego na terenie powiatów płońskiego, plockiego i sochaczewskiego
12. Projekt uchwały Sejmiku Województwa Mazowieckiego zmieniającej rozporządzenie Wojewody Mazowieckiego w sprawie Nadwiślańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu położonego na terenie powiatów garwolińskiego, mińskiego i otwockiego
13. Projekt uchwały Sejmiku Województwa Mazowieckiego zmieniającej niektóre rozporządzenia Wojewody Mazowieckiego w sprawie obszarów chronionego krajobrazu
14. Projekt uchwały Zarządu Województwa Mazowieckiego w sprawie częściowego zakazu uprawiania amatorskiego połowu ryb w ramach obwodu rybackiego rzeki Narew – nr 6.
15. Projekt uchwały Sejmiku Województwa Mazowieckiego w sprawie programu ochrony powietrza dla strefy mazowieckiej, w której zostały przekroczone poziomy dopuszczalne pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 w powietrzu,
16. Projekt uchwały Sejmiku Województwa Mazowieckiego w sprawie programu ochrony powietrza dla strefy miasto Płock, w której zostały przekroczone poziomy dopuszczalne pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 w powietrzu,
17. Projekt uchwały Sejmiku Województwa Mazowieckiego w sprawie programu ochrony powietrza dla strefy aglomeracja warszawska, w której został przekroczony poziom dopuszczalny pyłu zawieszonego PM2,5 w powietrzu.
18. Projekt uchwały Sejmiku Województwa Mazowieckiego w sprawie programu ochrony powietrza dla strefy miasto Radom, w której zostały przekroczone poziomy dopuszczalne pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5,
19. Projekt uchwały Sejmiku Województwa Mazowieckiego w sprawie programu ochrony powietrza dla strefy aglomeracja warszawska, w której zostały przekroczone poziomy dopuszczalne pyłu zawieszonego PM10 i dwutlenku azotu,

20. Projekt uchwały Sejmiku Województwa Mazowieckiego w sprawie programu ochrony powietrza dla stref województwa mazowieckiego, w których został przekroczony poziom docelowy benzo(a)pirenu w powietrzu.
21. Projekt uchwały Sejmiku w sprawie ograniczenia populacji zwierząt
22. Projekt uchwały Sejmiku Województwa Mazowieckiego zmieniającej uchwałę w sprawie wykonania Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2012-2017 z uwzględnieniem lat 2018 - 2023.
23. Projekt uchwały zmieniającej uchwałę Nr 21/08 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 25 lutego 2008 r. w sprawie ustalenia tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dla nauczycieli niewymienionych w art. 42 ust. 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela, zasad zaliczania do wymiaru godzin poszczególnych zajęć w kształceniu zaocznym oraz zasad rozliczania tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć nauczycieli, dla których ustalony plan zajęć jest różny w poszczególnych okresach roku szkolnego – w jednostkach oświatowych, dla których organem prowadzącym jest Samorząd Województwa Mazowieckiego.

W trybie określonym w ww. regulaminie konsultowane były projekty aktów prawa miejscowego - głównie z Mazowiecką Radą Działalności Pożytku Publicznego. Warto wymienić również prowadzone w 2013 r. konsultacje innych istotnych z punktu widzenia województwa dokumentów.

Konsultacje Regionalnego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia na rok 2014 dla województwa mazowieckiego

W dniach 28 listopada – 12 grudnia 2013 r. Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia na rok 2014 dla województwa mazowieckiego został poddany konsultacjom społecznym zgodnie z zapisami zarządzenia Nr 15/11 Marszałka Województwa Mazowieckiego z dnia 4 stycznia 2011 r. w sprawie zasad i trybu prowadzenia konsultacji społecznych projektów uchwał podejmowanych przez Zarząd Województwa Mazowieckiego. W konsultacjach czynny udział wzięła tylko jedna organizacja pozarządowa – Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych (FISE). Uwagi i opinie zgłoszone w trakcie konsultacji, które były zasadne merytorycznie, zostały uwzględnione w treści dokumentu.

Konsultacje projektu *Strategii Rozwoju Kultury w województwie mazowieckim na lata 2014 – 2020* oraz *Strategii Rozwoju Turystyki w województwie mazowieckim na lata 2014 – 2020*

Konsultacje projektu *Strategii Rozwoju Kultury w województwie mazowieckim na lata 2014 – 2020* oraz warsztaty diagnostyczne i strategiczne zorganizowane w związku z opracowaniem *Strategii Rozwoju Turystyki w województwie mazowieckim na lata 2014 – 2020* to przykład aktywnego włączania organizacji pozarządowych w prace nad ważnymi dokumentami strategicznymi województwa. Stworzenie projektu dokumentu *Strategii Rozwoju Kultury* powierzone zostało obywatelom – mieszkańcom Mazowsza. Projekt strategii został opracowany przez Fundację Nowej Kultury Bęc Zmiana i zaangażowanych przez nią ekspertów w ramach zadania zleconego w otwartym konkursie ofert dla organizacji pozarządowych. Partnerzy społeczni zaangażowani zostali na bardzo wczesnym etapie prac nad dokumentem. W podobnym modelu toczyły się prace nad stworzeniem projektu *Strategii Rozwoju Turystyki*, które koordynowała Mazowiecka Regionalna Organizacja Turystyczna. Dalsze prace nad tym dokumentem będą trwały w 2014 roku i ponownie włączone będą zainteresowane organizacje pozarządowe.

Konsultacje Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego wraz Prognozą oddziaływania na środowisko

11 czerwca 2013 r. Zarząd Województwa Mazowieckiego przyjął projekt Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko, po wyrażeniu pozytywnej opinii przez Wojewódzką Komisję Urbanistyczno-Architektoniczną.

Zgodnie z założeniami programowo-organizacyjnymi 19 lipca 2013 r. rozpoczął się drugi etap konsultacji w procedurze aktualizacji tego dokumentu.

W ramach przeprowadzonych konsultacji, partnerów społecznych poinformowano o wyłożeniu projektu Planu oraz Prognozy oraz zapewniono im możliwość składania uwag i wniosków w formie tradycyjnej i elektronicznej poprzez platformę Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie (www.konsultacje.mbpr.pl).

Z możliwości czynnego udziału w konsultacjach społecznych skorzystało 13 organizacji pozarządowych i innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego, które złożyły szereg szczegółowych wniosków (łącznie około 80) do aktualizowanego Planu.

We wrześniu 2013 r. przedstawiciele Biura wzięli udział w posiedzeniu Mazowieckiej Rady Działalności Pożytku Publicznego, poświęconemu w dużej części opracowywanym przez Samorząd Województwa Mazowieckiego dokumentom strategicznym wśród których jest m.in. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego. Aktywny udział i zainteresowanie organizacji pozarządowych zaowocował zgłoszeniem 5 uwag i wniosków do Planu od uczestników spotkania.

Projekt Planu był również przedmiotem dyskusji środowiskowych w formie 6 konferencji regionalnych, które odbywały się w październiku 2013 r. w subregionach województwa: w Radomiu, Ostrołęce, Siedlcach, Płocku, Warszawie i Ciechanowie, na których w trakcie dyskusji zgłaszano uwagi i wnioski.

Konsultacje aktualizacji Regionalnej Strategii Innowacji dla Mazowsza

Organizacje pozarządowe były angażowane w prace dotyczące aktualizacji Regionalnej Strategii Innowacji dla Mazowsza, w szczególności w zakresie innowacji społecznych oraz określenia inteligentnej specjalizacji regionu. Współpraca polegała na organizacji 6 roboczych spotkań/warsztatów konsultacyjnych prowadzonych w Warszawie oraz innych miastach regionu (Radom, Płock, Ostrołęka, Siedlce, Ciechanów) dedykowanych organizacjom pozarządowym, które były współorganizowane przez Regionalne Ośrodki EFS. Spotkania odbywały się w terminie wrzesień-październik 2013 r.

Konsultacje Planów Działania Sekretariatu Regionalnego Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich w Województwie Mazowieckim

Biuro ds. obsługi Sekretariatu Regionalnego KSOW przeprowadziło konsultacje projektów:

- zmienionego Planu Działania SR KSOW w Województwie Mazowieckim na lata 2012-2013.
- Planu Działania SR KSOW w Województwie Mazowieckim na lata 2014-2015

We wrześniu 2013 r. projekty zostały rozesłane drogą elektroniczną do wszystkich partnerów KSOW w województwie mazowieckim oraz zamieszczony na stronie internetowej Sekretariatu Regionalnego KSOW – mazowieckie.ksow.pl. Nie zgłoszono żadnych merytorycznych uwag do przedłożonego projektu.

Konsultacje dokumentów w obszarze ochrona środowiska

Konsultacje z Polskim Związkiem Łowieckim (PZŁ) i Mazowiecką Izłą Rolniczą dotyczyły zmiany uchwały Sejmiku Województwa Mazowieckiego Nr 207/06 „**w sprawie podziału Województwa Mazowieckiego na obwody łowieckie**” z dnia 9 października 2006 r., z późn. zm.”.

W efekcie ww. współpracy w 2013 r. podjęto:

- uchwałę Nr 39/13 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 18 marca 2013 r. zmieniającą uchwałę z dnia 9 października 2006 r. w sprawie „Podziału Województwa Mazowieckiego na obwody łowieckie”,
- uchwałę Nr 147/13 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 9 września 2013 r. w sprawie uzgodnienia projektu uchwały Sejmiku Województwa Lubelskiego w sprawie podziału województwa lubelskiego na obwody łowieckie, w części dotyczącej obwodów łowieckich województwa lubelskiego znajdujących się równocześnie na obszarze województwa mazowieckiego.

W sprawie ograniczenia populacji zwierząt Departament Środowiska zasięgał opinii Polskiego Związku Łowieckiego, Regionalnej Rady Ochrony Przyrody, Mazowieckiej Rady Działalności Pożytku Publicznego i Ligi Ochrony Przyrody. W wyniku przeprowadzonej procedury Sejmik podjął uchwałę Nr 183/13 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 25 listopada 2013 r. **w sprawie ograniczenia populacji zwierząt.**

W związku z opracowywaniem **Raportu z realizacji programu ochrony środowiska województwa mazowieckiego na lata 2011-2012**, Departament Środowiska skierował pisma do 48 organizacji pozarządowych (związanych z ochroną środowiska) z bazy danych znajdującej się na stronie internetowej Samorządowego Forum Dialogu Obywatelskiego. Pismo wraz z ankietą dot. stopnia i efektów realizacji działań zapisanych w Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Mazowieckiego na lata 2011- 2014 z *uwzględnieniem perspektywy do 2018 r.* Odpowiedzi w formie wypełnionych ankiet udzieliło 11 organizacji.

III. Podejmowanie i prowadzenie bieżącej współpracy z organizacjami statutowo prowadzącymi działalność pożytku publicznego;

Bieżąca współpraca obejmuje szereg działań prowadzonych zarówno z inicjatywy samorządu województwa, ale również na zaproszenie poszczególnych organizacji pozarządowych. Wiele form współpracy na stałe wpisało się w praktykę współpracy i realizowanych jest cyklicznie.

1. Patronaty i nagrody Marszałka Województwa Mazowieckiego

W 2013 r. Marszałek Województwa Mazowieckiego Adam Struzik objął honorowym patronatem 279 przedsięwzięć jednorazowych lub cyklicznych o charakterze kulturalnym, sportowym, edukacyjnym czy też promocyjnym o zasięgu regionalnym, ogólnopolskim oraz międzynarodowym, których organizatorami lub współorganizatorami były organizacje pozarządowe. Marszałek przyjął również 23 zaproszenia do uczestnictwa w Komitecie Honorowym różnych wydarzeń, których organizatorami były organizacje pozarządowe. Patronat oraz członkostwo w Komitecie Honorowym Marszałka Województwa Mazowieckiego jest wyróżnieniem, podkreślającym szczególny charakter wydarzeń i inicjatyw. Podnosi prestiż oraz uprawnia do promocji wydarzenia zgodnie z obowiązującym w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Mazowieckiego w Warszawie "Systemem Identyfikacji Wizualnej Marki Mazowsze".

W 2013 r. odbyła się XIV edycja konkursu Nagroda Marszałka Województwa Mazowieckiego. Organizacją pozarządową, która otrzymała Nagrodę Marszałka Województwa Mazowieckiego było Stowarzyszenie na Rzecz Historycznej Odbudowy Zamku w Sochaczewie „Nasz Zamek”.

32 organizacje pozarządowe związane ze światem kultury, nauki, gospodarki lub zasłużone społecznie zostały uhonorowane Medalem Pamiątkowym Pro Masovia. 18 z nich to jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych.

Marszałek Województwa Mazowieckiego przyznał dyplomy uznania za wybitne zasługi i działalność na rzecz województwa mazowieckiego 29 organizacjom pozarządowym.

Marszałek Województwa Mazowieckiego Adam Struzik wystosował ponadto 2 listy rekomendujące działalność organizacji pozarządowych mające na celu ułatwienie uzyskania wsparcia od potencjalnych darczyńców i sponsorów. Były to:

- Fundacja Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski, Inwalidom i Emerytom Branży Transportowej,
- ArtHolding – Fundacja Kultury i Sztuki w Muzeum Mazowsza Zachodniego w Żyrardowie. List rekomendował Interdyscyplinarny Festiwal Sztuk M{i}aSTO/a Gwiazd 2013 w Żyrardowie.

2. Przedstawiciele organizacji pozarządowych w komisjach konkursowych

W programie współpracy Samorządu Województwa Mazowieckiego z organizacjami pozarządowymi na 2013 rok określony został sposób wyłaniania przedstawicieli organizacji pozarządowych, którzy są członkami komisji konkursowych opiniujących oferty złożone w otwartych konkursach ofert na realizację zadań publicznych Województwa Mazowieckiego. Na koniec 2013 roku na liście znajdowały się 32 osoby.

W 2013 roku przedstawiciele organizacji pozarządowych brali udział w 14 posiedzeniach komisji konkursowych, opiniujących oferty w konkursach z zakresu sportu, kultury fizycznej i ratownictwa wodnego, turystyki oraz promocji zdrowia i polityki społecznej.

3. Kampania 1% dla OPP z województwa mazowieckiego

Od stycznia do kwietnia 2013 roku Wojewoda Mazowiecki i Marszałek Województwa Mazowieckiego zachęcali mieszkańców Mazowsza do przekazywania 1% podatku dla organizacji pozarządowych działających na terenie województwa mazowieckiego. Na potrzeby kampanii informacyjno-promocyjnej stworzona została specjalna strona internetowa www.1procent.mazovia.pl.

Łączna kwota 1% podatku należnego przekazana Organizacjom Pożytku Publicznego przez urzędy skarbowe woj. mazowieckiego w roku 2013 (rozliczenie PIT za 2012 r.) wyniosła – 109 667 037,75 zł.

Łączna kwota podatku należnego wynikająca z zeznań PIT za 2011 r. złożonych w urzędach skarbowych woj. mazowieckiego wyniosła — 13 285 510 463,00 zł. Zatem w idealnej sytuacji, w której 100% uprawnionych podatników korzysta z możliwości przekazania swojego 1% na rzecz organizacji pożytku publicznego, zostałyby one zasilone kwotą 132 855 104,63 zł., czyli o 23 188 066,88 zł

wyższą niż to miało miejsce w rzeczywistości.

Łączna liczba podatników, którzy dokonali rozliczenia rocznego podatku dochodowego od osób fizycznych za 2012 r. w urzędach skarbowych woj. mazowieckiego to – 2 347 705, w tym łączna liczba podatników, którzy wsparli OPP przekazując 1% podatku – 1 734 009. Oznacza to, że z możliwości wsparcia organizacji pożytku publicznego poprzez przekazanie 1% podatku skorzystało 73,9 % uprawnionych do tego podatników.

4. Konkurs Mazowieckie Barwy Wolontariatu

W 2013 po raz trzeci Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie był gospodarzem etapu regionalnego konkursu, nagradzającego całoroczny trud wolontariuszy oraz pokazującego, jak wiele dobrego można robić na rzecz innych, czerpiąc przy okazji wiele satysfakcji i zadowolenia dla siebie. Tegoroczna edycja cieszyła się dużym powodzeniem. Wpłynęło 63 zgłoszenia – to niemal trzy razy więcej niż w roku 2012.

Ocenie Kapituły podlegały przede wszystkim: zaangażowanie, innowacyjność skuteczność i partnerstwo w działaniach podejmowanych przez wolontariuszy. Członkowie Kapituły byli pod dużym wrażeniem działalności wszystkich nominowanych wolontariuszy, zgodnie stwierdzili, że wybór laureatów był bardzo trudny ze względu na zróżnicowany charakter prezentowanych działań i wysoki poziom nadesłanych zgłoszeń.

Mazowieckimi laureatami zostali:

- 1) Aneta Domżańska – wolontariuszka Fundacji „Sławek” – na co dzień realizująca projekty związane z pomocą odbywającym karę pozbawienia wolności i opuszczającym zakłady karne
- 2) GE Volunteers – Wolontariusze Banku BPH – realizujący własne projekt w ramach wolontariatu pracowniczego.
- 3) Michał Walisiewicz – uczeń Zespołu Szkół im. Jarosława Iwaszkiewicza w Sochaczewie – wolontariusz, który sam zorganizował i przeprowadził akcję promującą honorowe dawstwo szpiku.

Wakacyjna Giełda Pracy dla młodych

Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie po raz trzynasty był współorganizatorem wakacyjnej giełdy pracy skierowanej do ludzi młodych. Głównym celem przedsięwzięcia było umożliwienie młodzieży (zarówno uczącej się, jak i bezrobotnej) podjęcia krótkoterminowej pracy w okresie letnim i zdobycie pierwszych doświadczeń zawodowych. Jak co roku giełda realizowana była we współpracy z partnerami rynku pracy zajmującymi się na co dzień problematyką ludzi młodych: Fundacją "Bez Względu Na Niepogodę" - Młodzieżową Agencją Pracy, Młodzieżowym Biurem Pracy Mazowieckiej Wojewódzkiej Komendy OHP, Stowarzyszeniem "Otwarte Drzwi" oraz Urzędem Pracy m.st. Warszawy. Ponadto zorganizowano jeszcze 2 giełdy pracy wakacyjnej w dniach 11 lipca w siedzibie Stowarzyszenia "Otwarte Drzwi" oraz 8 sierpnia w siedzibie Mazowieckiej Wojewódzkiej Komendy OHP. W ramach realizowanych działań przygotowano materiały informacyjne (ulotki, broszury, plakaty, informację na stronie internetowej WUP), udzielano informacji o zgłoszonych ofertach pracy, promowano przedsięwzięcie w środkach masowego przekazu.

IV. Zawieranie porozumień dotyczących wspólnej realizacji zadań i projektów

Wspólna realizacja zadań i projektów między samorządem województwa a organizacjami pozarządowymi odbywa się na podstawie zawieranych umów i porozumień, dzięki czemu opiera się na wspólnie uzgodnionych zasadach. Do wyróżniających się przedsięwzięć realizowanych na podstawie formalnych porozumień samorządu województwa z organizacjami pozarządowymi możemy zaliczyć następujące działania:

W 2013 r Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego podpisał ze Stowarzyszeniem BORIS umowę w sprawie partnerskiej realizacji projektu „Wdrożenie standardów współpracy jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pożytku publicznego” w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet V „Dobre rządzenie”, działanie 5.4 „Rozwój potencjału trzeciego sektora, poddziałanie 5.4.2 „Rozwój dialogu obywatelskiego”. Projekt będzie realizowany od 2014 r. na obszarze czterech województw: kujawsko-pomorskiego, warmińsko-mazurskiego, podlaskiego i mazowieckiego.

W ramach realizacji inicjatywy planowane jest:

- powołanie Forum Rad Działalności Pożytku Publicznego obejmującego swym zasięgiem obszar

- czterech województw;
- stworzenie strony internetowej skierowanej do członków Forum, będącej miejscem wymiany wiedzy i doświadczeń, zawierającej m.in. bazę dobrych praktyk, wzory dokumentów;
 - wypracowanie modelowych standardów działania gminnych, powiatowych i wojewódzkich rad działalności, z uwzględnieniem zróżnicowania terytorialnego;
 - wdrożenie wypracowanych modelowych standardów działania co najmniej przez 75 proc. rad działalności, działających na obszarze, na którym realizowany jest projekt;
 - upowszechnienie wypracowanych modelowych standardów działania poprzez m.in. warsztaty lub szkolenia dla przedstawicieli jst i organizacji pozarządowych.

V. Tworzenie przez samorząd województwa i organizacje pozarządowe wspólnych zespołów o charakterze doradczym i konsultacyjnym

Tworzenie przez samorząd województwa i organizacje pozarządowe wspólnych zespołów o charakterze doradczym i konsultacyjnym wynika z postanowień wielu aktów prawa, ale również z woli prowadzenia zinstytucjonalizowanego dialogu z przedstawicielami sektora pozarządowego. Praca zespołów, grup roboczych, komisji czy rad ma ogromne znaczenie dla pogłębiania dialogu obywatelskiego i wymiany poglądów w wielu sprawach ważnych dla obu stron. Bezpośrednie kontakty przedstawicieli administracji samorządowej i sektora pozarządowego dają nadzieję na skuteczniejszą komunikację i unikanie potencjalnych konfliktów podczas projektowania rozwiązań i polityk dotyczących obu stron.

1. Mazowiecka Rada Działalności Pożytku Publicznego

Mazowiecka Rada Działalności Pożytku Publicznego liczy 16 członków: trzech przedstawicieli Sejmiku Województwa Mazowieckiego, trzech przedstawicieli Marszałka Województwa Mazowieckiego, przedstawiciela Wojewody Mazowieckiego oraz dziewięciu przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy, prowadzących działalność na terenie województwa.

W okresie 2013 r. odbyło się 5 posiedzeń Rady. Pomiedzy posiedzeniami Rada miała możliwość przyjmowania uchwał w trybie obiegowym. Komunikaty dotyczące poszczególnych posiedzeń oraz protokoły z obrad dostępne są na stronie www.dialog.mazovia.pl.

Mazowiecka Rada Działalności Pożytku Publicznego II kadencji, kontynuując zadania realizowane w pierwszej kadencji, podejmowała tematy związane ze współpracą Samorządu Województwa Mazowieckiego z trzecim sektorem. Wśród podejmowanych działań wyróżnić można:

- 1) zapoznanie się z informacją w sprawie projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020, w szczególności kontekście włączenia partnerów społecznych w proces jego opracowywania,
- 2) udział członków Rady w pracach podzespołów w ramach Zespołu redakcyjno-programowego opracowującego projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020,
- 3) opiniowanie projektu rocznego programu współpracy Samorządu Województwa Mazowieckiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2014 rok, Rada przyjmowała również informacje na temat harmonogramu i przebiegu prac związanych z opracowywaniem projektu programu,
- 4) zaopiniowanie projektu Strategii Rozwoju Kultury w województwie mazowieckim na lata 2014 - 2020
- 5) udział dwóch przedstawicieli Rady w pracach Zespołu ds. opracowania Strategii Polityki Społecznej dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014 – 2020 (przedstawiciele MRDPP: Józef Leszek Krakowiak i Hubert Pasiak),
- 6) udział dwóch przedstawicieli Rady w kapitule konkursu "Mazowieckie Barwy Wolontariatu" (przedstawiciele MRDPP: Rafał Rozpara i Hubert Pasiak),
- 7) powołanie dwóch zespołów ds. formalnej i merytorycznej oceny ofert organizacji pozarządowych składanych w otwartych konkursach ofert, oba Zespoły opracowały oraz przedłożyły swoje rekomendacje do projektu Programu współpracy na 2014 rok oraz do Zasad przyznawania i rozliczania dotacji z budżetu województwa mazowieckiego przyznawanych organizacjom pozarządowym;
- 8) wyznaczanie przedstawicieli organizacji pozarządowych (w tym również członków Rady) do

komisji konkursowych opiniujących oferty złożone w konkursach ofert dla organizacji pozarządowych na realizację zadań publicznych Województwa Mazowieckiego;

- 9) zaopiniowanie kilkunastu projektów aktów prawa miejscowego, głównie z obszaru ochrony środowiska.

Gośćmi na posiedzeniach Mazowieckiej Rady Działalności Pożytku Publicznego, prezentującymi Radzie informacje i postulaty byli m.in. przedstawiciele Federacji Organizacji Służebnych Mazowia, pracownicy Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej, pracownicy departamentów Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego. Na trzech z czterech posiedzeń obecna była Pełnomocnik Marszałka Województwa Mazowieckiego, ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi.

2. Mazowiecka Rada do spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych

w 2013 r. samorząd Województwa prowadził szeroką współpracę z organizacjami kombatantów i osób represjonowanych na terenie województwa mazowieckiego. Głównym kierunkiem działania było wspieranie działań Mazowieckiej Rady do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych powołanej 2 grudnia 2009 roku jako organ doradczy Marszałka Województwa w zakresie spraw dotyczących integracji środowisk kombatanckich. Rada odbyła 6 posiedzeń Prezydium oraz 2 posiedzenia plenarne. Kontynuując zwyczaj odbywania spotkań integracyjnych, Kancelaria Marszałka zorganizowała takie spotkanie dla kombatantów z Mazowsza w styczniu 2013 r. w „Mateczniku Mazowsze” oraz w grudniu 2013 r. Obydwa spotkania były zorganizowane wspólnie z Radą i z Urzędem do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

W pierwszym kwartale 2013 r. zbierane były wypełnione, rozesłane w 2012 r., ankiety dotyczące sytuacji środowisk kombatanckich w poszczególnych powiatach na Mazowszu, ze szczególnym uwzględnieniem ich aktywności i liczebności, działań starostów wspierających integrację środowisk oraz rozwiązywania problemów zdrowotnych. Wyniki ankiety pomagają we współpracy z samorządami powiatowymi.

Bieżącą współpracę oraz działalność informacyjną prowadzi Pełnomocnik Zarządu Województwa Mazowieckiego ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, który odbył w 2013 r. ok. 80 spotkań z kombatantami przy okazji uroczystości patriotycznych oraz spotkań roboczych w siedzibach związków.

Rada propagowała wśród związków, które wchodzi w jej skład, działający od 11 lutego 2009 roku program „Szpitale przyjazne kombatantom”, a Kancelaria Marszałka doprowadziła do poszerzenia liczby placówek służby zdrowia, które przystąpiły do programu z 35 jednostek służby zdrowia na Mazowszu do 55 w 2013 r. Zdecydowana większość tych placówek to jednostki podległe samorządowi województwa oraz samorządom powiatowym.

Rada wspierała powoływanie przez starostów powiatowych rad kombatantów i ich działania oraz działania rad kombatantów w dzielnicach Miasta st. Warszawy. Bardzo aktywne były rady m.in. w Dzielnicach Praga Północ, Praga Południe, Targówek, Wola, Bielany. Powstają także nowe rady w gminach (np. w gminie Czosnów).

3. Rada do spraw Przedsiębiorczości

W roku 2013 odbyło się jedno posiedzenie Rady ds. Przedsiębiorczości oraz dwa posiedzenia Prezydium Rady ds. Przedsiębiorczości. Omawiano na nich:

- inteligentne specjalizacje Mazowsza, oraz nowe podejście do zarządzania gospodarką wodną Wisły. W posiedzeniu uczestniczyli przedstawiciele Ministerstwa Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej;
- zagadnienie dostępu przedsiębiorców do finansowania dłużnego na Mazowszu. Przedstawiciel Związku Banków Polskich, Zarządu PKO BP, oraz Zarządu MFPK prezentowali nowe produkty finansowe;
- nowelizację Planu Przestrzennego Zagospodarowania na Mazowszu.

Ponadto członkowie Prezydium Rady kontaktowali się w sprawach bieżących, wskazywali kandydatów do konkursów organizowanych dla mazowieckich przedsiębiorców, udzielali konsultacji w sprawach dotyczących wystąpień członków Zarządu Województwa na konferencjach, uczestniczyli w spotkaniach z przedsiębiorcami.

4. Komitet Monitorujący Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2007-2013 (KM RPO WM)

W 2013 r. odbyło się 6 posiedzeń KM RPO WM. W każdym posiedzeniu uczestniczyło średnio trzech przedstawicieli organizacji pozarządowych (w skład Komitetu wchodzi czterech przedstawicieli organizacji pozarządowych).

5. Podkomitet Monitorujący Program Operacyjny Kapitał Ludzki

W 2013 r. odbyło się 7 posiedzeń Podkomitetu Monitorującego Program Operacyjny Kapitał Ludzki, w tym jedno plenarne, w którym wzięło udział dwóch przedstawicieli z organizacji pozarządowych (w skład Podkomitetu wchodzi trzech przedstawicieli organizacji pozarządowych).

6. Regionalna Sieć Tematyczna dla Województwa Mazowieckiego;

W 2013 r. odbyło się 10 posiedzeń Regionalnej Sieci Tematycznej dla Województwa Mazowieckiego, w tym osiem plenarnych, w siedmiu posiedzeniach wzięło udział jeden stały przedstawiciel organizacji pozarządowej (w skład RST wchodzi dwóch przedstawicieli organizacji pozarządowych). W jednym posiedzeniu nie było żadnego reprezentanta organizacji pozarządowych.

7. Wojewódzka Społeczna Rada do spraw Osób Niepełnosprawnych

W 2013 r. odbyło się 5 Posiedzeń Wojewódzkiej Społecznej Rady do Spraw Osób Niepełnosprawnych. Głównym zagadnieniem nad którym pochylała się Rada było opiniowanie Wojewódzkiego Programu Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania Ich Wykluczeniu Społecznemu oraz Pomocy w realizacji Zadań Na Rzecz Zatrudnienia Osób Niepełnosprawnych w Województwie Mazowieckim na lata 2014 – 2018. W 2013 r. zmienił się również przewodniczący Rady. Funkcję tę pełni Jacek Zalewski – Prezes Stowarzyszenia na rzecz osób upośledzonych umysłowo lub fizycznie Dobra Wola.

8. Mazowiecka Rada Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego

Mazowiecka Rada Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego działa przy Marszałku Województwa Mazowieckiego jako wojewódzki zespół koordynacyjny w sprawach bezpieczeństwa ruchu drogowego od 2006 roku. Do zadań Rady należą m.in.: koordynowanie i określanie kierunków działań administracji publicznej w sprawach bezpieczeństwa ruchu drogowego, współpraca z właściwymi organizacjami społecznymi i instytucjami pozarządowymi, opracowywanie regionalnych programów poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz podejmowanie inicjatyw edukacyjno-informacyjnych. W skład rady wchodzi 1 przedstawiciel organizacji pozarządowych. W 2013 r. odbyło się jedno posiedzenie.

9. Wojewódzka Rada Zatrudnienia Województwa Mazowieckiego

Wojewódzka Rada Zatrudnienia Województwa Mazowieckiego działa na podstawie ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r. poz. 674 z późn. zm.) i jest organem opiniodawczo – doradczym marszałka województwa w sprawach polityki rynku pracy. W skład Wojewódzkiej Rady Zatrudnienia Województwa Mazowieckiego wchodzi m.in. przedstawiciele organizacji pozarządowych (4 osoby). W 2013 roku odbyło się 5 posiedzeń Rady. Rada opiniowała wnioski szkół o uruchomienie nowych kierunków kształcenia (w 2013 roku z 210 wnioskami wystąpiło 97 szkół), brała udział w zatwierdzeniu sprawozdania z wykonania planu wydatków Funduszu Pracy za 2012 rok w zakresie realizacji działań realizowanych przez Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie oraz opiniowała podział środków Funduszu Pracy na 2013 rok w zakresie działań realizowanych przez Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie.

Opiniowała również roczne sprawozdanie z realizacji Regionalnego Planu na Rzecz Zatrudnienia na rok 2012, Regionalny Plan na Rzecz Zatrudnienia na rok 2013. Śledziła wyniki badań z projektów realizowanych przez Mazowieckie Obserwatorium Rynku Pracy dotyczących - źródeł pozyskiwanych danych, analizy istniejących danych, badań efektywności działań z zakresu wsparcia samozatrudnienia i przedsiębiorczości, szkolnictwa zawodowego – jego kondycji, potencjału, potrzeb, Mazowieckiego barometru – skutecznego narzędzia prognostycznego.

10. Mazowiecka Rada Zdrowia Psychicznego

Mazowiecka Rada Zdrowia Psychicznego zgodnie ze swoim regulaminem spotyka się raz na kwartał. Zajmuje się sprawami związanymi z realizacją Wojewódzkiego Programu Ochrony zdrowia psychicznego na lata 2011-2015. W 2013 r. głównym tematem jej posiedzeń była kwestia

finansowania i kontraktowania świadczeń w zakresie opieki psychiatrycznej i uzależnień. W skład rady wchodzi 1 przedstawiciel organizacji pozarządowych.

11. Wojewódzka Grupa Robocza do spraw Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich

Zarząd Województwa Mazowieckiego powołał Wojewódzką Grupę Roboczą do spraw Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich w dniu 3 lipca 2012 r. uchwałą Nr 1402/174/12. Do zadań Wojewódzkiej Grupy Roboczej do spraw Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich należy w szczególności opiniowanie Planu Działania Sekretariatu Regionalnego Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich w Województwie Mazowieckim. W skład grupy wchodzi przedstawiciel organizacji pozarządowej działającej na rzecz rozwoju obszarów wiejskich typowany przez Mazowiecką Radę Działalności Pożytku Publicznego. W 2013 r. odbyły się 2 posiedzenia grupy.

12. Komitet wdrażający Strategię rozwoju turystyki województwa mazowieckiego na lata 2007-2013

Spotkania komitetu miały na celu monitorowanie przebiegu wdrażania strategii, analizowanie pojawiających się problemów, wypracowanie propozycji założeń do prac nad strategią na kolejny okres programowania. Prace komitetu odbywały się w formie prezentacji, dyskusji. Przedstawiciele organizacji pozarządowych brali udział w spotkaniach komitetu będąc jego członkami, doradcami, prelegentami. Swoje uwagi i opinie mogli przekazywać również poprzez wypełnianie ankiet dotyczących realizacji strategii.

13. Mazowieckie Forum Terytorialne

Uchwałą nr 574/242/13 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 2 kwietnia 2013 roku zostało powołane Mazowieckie Forum Terytorialne. Forum jest organem opiniotwórczo-doradczym Zarządu Województwa Mazowieckiego w sprawach planowania i monitorowania rozwoju regionu. W skład Mazowieckiego Forum Terytorialnego wchodzi przedstawiciele: administracji rządowej w województwie; władz województwa mazowieckiego; wybranych Komisji Sejmiku Województwa Mazowieckiego i Departamentów Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie; jednostek organizacyjnych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego; jednostek samorządu terytorialnego (wszystkich ośrodków subregionalnych, Konwentu Powiatów oraz związków gminnych reprezentujących interesy różnych części województwa); najważniejszych w regionie uczelni wyższych i instytucji naukowych; jednostek statystyczno-sprawozdawczych działających na terenie województwa mazowieckiego; partnerów społecznych i gospodarczych (w szczególności: związków zawodowych, organizacji przedsiębiorców, klastrów, instytucji kultury oraz organizacji pozarządowych).

14. Wojewódzka Komisja Urbanistyczno-Architektoniczna (WKU-A)

WKU-A została powołana zarządzeniem nr 122/04 Marszałka Województwa Mazowieckiego z dnia 12 maja 2004 roku. Do głównych zadań Komisji należy formułowanie opinii dotyczących projektów dokumentów, analiz, studiów, koncepcji i programów służących realizowaniu polityki przestrzennej i kształtowaniu ładu przestrzennego w Województwie Mazowieckim. W roku 2013 odbyły się dwa posiedzenia Komisji: 20 marca – poświęcone zaopiniowaniu projektu Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze i 29 maja - poświęcone zaopiniowaniu projektu Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego. Oba dokumenty uzyskały pozytywną opinię Komisji.

15. Mazowiecka Rada Przyrody

Zarząd Województwa Mazowieckiego powołał Mazowiecką Radę Przyrody uchwałą Nr 654/36/11 z dnia 12 kwietnia 2011 r. Do udziału w pracach Rady zostali zaproszeni przedstawiciele samorządu Województwa Mazowieckiego, administracji rządowej (centralnej i wojewódzkiej), instytucji naukowych i organizacji pozarządowych, w tym: Towarzystwa Przyrodniczego „Bocian”, Narodowej Fundacji Ochrony Środowiska oraz WWF Polska. W 2013 r. odbyły się dwa posiedzenia Rady.

16. Mazowiecka Rada Innowacyjności.

W roku 2013 odbyły się 4 posiedzenia Mazowieckiej Rady Innowacyjności – ciała opiniotwórczo-doradczego dla Zarządu Województwa Mazowieckiego w zakresie polityki wsparcia innowacyjności. Tematyka posiedzeń dotyczyła zagadnień aktualizacji Regionalnej Strategii Innowacji oraz określenia

inteligentnej specjalizacji regionu. W posiedzeniach udział brali również przedstawiciele organizacji pozarządowych wchodzących w skład Rady.

VI. Zawieranie umów partnerstwa określonych w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712, z późn. zm.);

W 2013 r. nie skorzystano z tej formy współpracy.

VII. Wzmacnianie merytoryczne organizacji pozarządowych m. in. poprzez: szkolenia i seminaria doradztwo i konsultacje.

Wzmacnianie merytoryczne organizacji pozarządowych realizowane było m. in. poprzez organizowanie przez Samorząd Województwa i uczestniczenie w realizowanych przez podmioty pozarządowe szkoleniach, seminariach, konferencjach. Dotyczyło wszystkich obszarów współpracy samorządu województwa z organizacjami pozarządowymi. Wybrane działania wzmacniające merytorycznie organizacje pozarządowe to:

1. Szkolenia z zakresu PO KL

W 2013 roku Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie zorganizował 10 szkoleń dla potencjalnych beneficjentów i beneficjentów Działania 6.1 PO KL. Przedmiotowe szkolenia dotyczyły m.in.: dokumentacji konkursowej dla Poddziałania 6.1.1 PO KL, dokumentacji naboru dla Poddziałania 6.1.3 PO KL, dokumentacji konkursowej dla projektów współpracy ponadnarodowej w ramach Poddziałania 6.1.1 PO KL, rozliczania wniosków o płatność w kontekście Działania 6.1 PO KL, specyfiki projektów ponadnarodowych. Celem powyższych szkoleń było uzyskanie przez beneficjentów wiedzy i praktycznych umiejętności niezbędnych w realizacji i rozliczaniu projektów finansowanych z EFS. Powyższe szkolenia miały przygotować uczestników do aplikowania o środki unijne pod kątem spełnienia wymogów formalnych i merytorycznych stawianych przez Instytucje Zarządzające, jak też radzenia sobie z problemami pojawiającymi się w trakcie realizacji projektów.

W szkoleniach wzięło udział łącznie 190 osób. Efektem zorganizowanych spotkań informacyjno-promocyjnych i szkoleń było podniesienie świadomości społecznej o EFS, poszerzenia wiedzy na temat możliwości pozyskiwania środków unijnych w ramach Działania 6.1 PO KL oraz podniesienie poziomu rozpoznawalności marki Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Organizowanie bezpłatnych szkoleń skierowanych do potencjalnych beneficjentów i beneficjentów realizujących projekty w ramach Działania 6.1 PO KL pozwoliło nawiązać kontakt z organizacjami pozarządowymi i instytucjami rynku pracy, działającymi na rzecz grupy odbiorców wsparcia, kierowanego w ramach Działania 6.1 PO KL, którzy mogą występować jako potencjalni beneficjenci, a jednocześnie stanowić źródło informacji o Europejskim Funduszu Społecznym.

2. Roczna Konferencja podsumowująca wdrażanie PO KL na Mazowszu

Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie we współpracy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Mazowieckiego oraz Mazowiecką Jednostką Wdrażania Programów Unijnych zorganizował w Warszawie w dniu 27 listopada 2013 r. roczną konferencję podsumowującą Wdrażanie PO KL na Mazowszu. Spotkanie adresowane było do wszystkich beneficjentów i potencjalnych beneficjentów środków unijnych oraz do instytucji centralnych i samorządowych. Główne cele konferencji to przede wszystkim przekazanie beneficjentom aktualnych informacji dotyczących PO KL, podsumowanie dotychczasowego wdrażania ww. programu oraz zaprezentowanie działalności instytucji zaangażowanych w jego wdrażanie, zaprezentowanie regionu jako skutecznego beneficjenta funduszy pomocowych, a także promocja i budowa pozytywnego wizerunku Europejskiego Funduszu Społecznego i Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Podczas konferencji zaprezentowano najciekawsze projekty innowacyjne realizowane przez beneficjentów MJWPU oraz WUP w Warszawie w ramach "Dobrych praktyk EFS".

3. Konferencja "Ekonomia społeczna - przeciwdziałanie wykluczeniu na rynku pracy subregionu ciechanowskiego"

W dniach 7-8 listopada 2013 r. WUP w Warszawie przy współpracy z Powiatowymi Urzędami Pracy subregionu ciechanowskiego oraz OWES zorganizował konferencję pt. "Ekonomia społeczna - przeciwdziałanie wykluczeniu na rynku pracy subregionu ciechanowskiego". W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele gmin, urzędów pracy i organizacji pozarządowych (Mazowiecka Fundacja Rozwoju,

Radomskie Centrum Przedsiębiorczości, Ośrodek Wspierania Ekonomii Społecznej, Stowarzyszenie Rozwoju Przedsiębiorstwa i Partnerstwa Lokalnego Euro- Inicjatywa Mława, Europartner Mława, Stowarzyszenie Na Pograniczu, SSS Lokalna Grupa Działania, Stowarzyszenie Inicjatyw Gospodarczych). W efekcie konferencji ok. 50 uczestników podniosło swoją wiedzę i umiejętności w zakresie realizowanych projektów na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej m.in. osób zagrożonych na rynku pracy oraz działań związanych z zadaniami z zakresu ekonomii społecznej. Materiały promocyjne z konferencji zostały opublikowane na stronie internetowej, w radiu, telewizji i prasie lokalnej.

4. Obchody dni Saksonii-Anhalt w Warszawie

7 grudnia 2013 r. w ramach obchodów Dni Saksonii-Anhalt, organizacje pozarządowe z Mazowsza i Saksonii-Anhalt zaprezentowały swoją działalność i dyskutowały o możliwościach współpracy. Częścią praktyczną spotkania była wizyta w siedzibie Towarzystwa Rozwijania Aktywności Dzieci „Szansa” Oddział Ochota, gdzie odbyły się warsztaty dotyczące wolontariatu.

5. „Busłowe Łapy – święto bocianów” – ekologiczna impreza plenerowa

Departament Środowiska wspólnie z Fundacją Wspierania Warszawskiego Ogrodu Zoologicznego „Panda” zorganizował ekologiczną imprezę plenerową pn. „Busłowe Łapy – święto bocianów”. Głównym celem przedsięwzięcia było zwrócenie uwagi, że zmiany w środowisku naturalnym, wywołane często nieprzemyślaną działalnością człowieka, prowadzą do kurczenia się i zanikania naturalnych ekosystemów, a co za tym idzie zmniejszania się, a nawet wymierania populacji wielu gatunków roślin i zwierząt oraz uświadomienie uczestnikom imprezy, że zachowanie różnorodności biologicznej i ekosystemów jest jednym z najważniejszych zadań ochrony przyrody. Przedsięwzięcie realizowane było na podstawie porozumienia.

6. Kampania „Jedz witaminy i wracaj do zdrowia”

Kampania została przeprowadzana w wybranych szpitalach dziecięcych z terenu województwa mazowieckiego we współpracy ze Związkiem Sadowników Rzeczypospolitej Polskiej. Akcja miała na celu uświadomienie rodzicom, jak ważne są owoce w diecie dzieci wyrabiając w nich nawyk zdrowego odżywiania. Raz na dwa tygodnie do stołówek szpitalnych dostarczane były także świeże jabłka, gruszki, śliwki, ogórki, papryka. Kampania została sfinansowana ze środków Funduszu Promocji Owoców i Warzyw przy wsparciu Samorządu Województwa Mazowieckiego, który sfinansował druk 5 000 egzemplarzy książek dla dzieci pt. „Owoce i warzywa z krainy witaminy”.

7. Międzynarodowa Konferencja “Consensus Meeting: Access and Equity for Patients”,

Konferencja została zorganizowana we współpracy z Federacją Pacjentów Polskich 3 grudnia 2013 r. w Warszawie. Głównym celem spotkania było wypracowanie porozumienia ustalającego podstawy „partnerstwa europejskiego” dla eliminowania nierówności w zdrowiu, które będzie promowało wartość wspólnej pracy różnych interesariuszy oraz wpisze Polskę na mapę krajów oferujących nowe kierunki działania w obszarze wyrównywania dostępu do usług medycznych.

8. VII Mazowiecki Kongres Rozwoju Obszarów Wiejskich w dniach 6-7 listopada 2013 roku.

Tematem przewodnim Kongresu były doświadczenia z wdrażania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 wraz z planem na najbliższe lata oraz realizacja podejścia Leader na obszarach wiejskich. Omówione zostały również kierunki rozwoju obszarów wiejskich po 2013 r. Mazowiecki Kongres Rozwoju Obszarów Wiejskich jest to znaczące wydarzenie dla samorządów wszystkich szczebli oraz przedstawicieli Lokalnych Grup Działania z terenu Województwa Mazowieckiego. Łącznie w kongresie wzięło udział 249 osób.

9. Konferencja podsumowująca 10 lat ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

Ponad 100 przedstawicieli samorządów oraz organizacji pozarządowych z regionu wzięło udział w jubileuszowej konferencji „10 lat ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”. Dyskutowano głównie na temat funduszy unijnych na Mazowszu w latach 2014–2020, regulacji dotyczących wolontariatu, organizacji konkursów ofert dla organizacji pozarządowych, podejścia „LEADER” w nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej oraz funkcjonowania gminnych, powiatowych i wojewódzkich rad działalności pożytku publicznego. Organizatorami konferencji były Mazowiecka Rada Działalności Pożytku Publicznego, Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego w Siedlcach oraz Lokalna Grupa Działania Równiny Wołomińskiej.

Ocena jakości współpracy Samorządu Województwa Mazowieckiego z organizacjami pozarządowymi – Badanie ankietowe

Jesienią 2013 roku przeprowadzone zostało badanie ankietowe *Ocena jakości współpracy Samorządu Województwa Mazowieckiego z organizacjami pozarządowymi*. Realizacja badania związana jest z wypełnieniem zapisów Rocznej umowy współpracy Samorządu Województwa Mazowieckiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2013 rok, który wskazuje, że badanie przeprowadza się co dwa lata w latach nieparzystych.

Badanie to przeprowadzone zostało zgodnie z metodologią oraz z wykorzystaniem narzędzi badawczych opracowanych w ramach projektu „*Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych – wypracowanie i upowszechnianie standardów współpracy*” współfinansowanego ze środków Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 zrealizowanego przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

Ankieta została rozesłana do wylosowanych 316 organizacji pozarządowych znajdujących się w bazie organizacji będącej w dyspozycji Biura Dialogu Obywatelskiego w Departamencie Organizacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie. Wypełnione ankiety odesłało 39 organizacji pozarządowych.

Ankieta, dotycząca oceny współpracy w ostatnich 12 miesiącach od dnia wypełnienia ankiety, zawierała pytania zamknięte w zakresie:

- 1) ogólnej oceny współpracy z samorządem województwa mazowieckiego,
- 2) oceny zakresu realizowanej współpracy,
- 3) oceny podejścia i sposobu działania administracji samorządowej,
- 4) oceny podejścia i sposobu działania organizacji pozarządowych,
- 5) oceny zewnętrznych uwarunkowań współpracy między samorządem a organizacjami pozarządowymi,
- 6) oceny rezultatów współpracy.

Ponadto w ankiecie można było wpisać, jakie elementy w relacjach z samorządem województwa mazowieckiego udzielający odpowiedzi uważali za największą zaletę/szansę lub największą wadę/problem. Ankietowani mogli wskazać również jedną, konkretną rzecz, którą powinny zrobić władze Województwa Mazowieckiego, aby znacząco poprawić jakość i użyteczność współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Wyniki ankiety wskazują, że najwyżej oceniane są rezultaty współpracy organizacji pozarządowych i samorządu. Organizacje oceniają, że współpraca z województwem pozytywnie wpływa na ich rozwój i działania prowadzone na rzecz mieszkańców województwa. Stosunkowo wysoko oceniana jest wola współpracy, zarówno po stronie samorządu, jak i organizacji pozarządowych.

Najniżej oceniany jest zakres współpracy rozumiany, jako liczba obszarów i intensywność współpracy. Ma to głównie związek z ograniczeniem współpracy finansowej w ostatnich latach, spowodowanej trudną sytuacją budżetu województwa.

Wśród odpowiedzi na pytania za największą zaletę/szansę we współpracy z samorządem województwa mazowieckiego ankietowani wskazywali:

- 1) otwartość samorządu,
- 2) skuteczną i sprawną komunikację z organizacjami, wielość źródeł informowania o działalności samorządu i możliwościach współpracy z organizacjami,
- 3) wysokie kompetencje urzędników,
- 4) przejrzyste procedury konkursowe i terminowe rozstrzygnięcie konkursów ofert.

Za największe wady/problemy we współpracy z samorządem województwa mazowieckiego ankietowani uznali:

- 1) zbyt mało środków finansowych przeznaczanych na konkursy ofert, brak ciągłości finansowania oraz zbyt mało obszarów, w których ogłaszane są konkursy ofert,
- 2) zbyt małą liczbę szkoleń dla organizacji pozarządowych,
- 3) biurokrację, szczególnie w obszarze współpracy finansowej.

Ankietowani zapytani o jedną, konkretną rzecz, którą powinny zrobić władze Województwa Mazowieckiego, aby znacząco poprawić jakość i użyteczność współpracy z organizacjami pozarządowymi – najczęściej wskazywali:

- 1) zwiększenie finansowania zadań województwa zleczanych organizacjom pozarządowym, możliwość realizacji zadań wieloletnich, rozszerzenie liczby obszarów, w których prowadzona jest współpraca finansowa,
- 2) zwiększenie liczby szkoleń dla przedstawicieli organizacji pozarządowych, w tym w delegaturach urzędu marszałkowskiego,
- 3) jeszcze szersze informowanie o działaniach samorządu, włączanie organizacji w konsultacje społeczne i pogłębianie dialogu w ważnych dla województwa sprawach.

Wyniki badania ankietowego wskazują, że ankietowani lepiej oceniają współpracę pozafinansową samorządu województwa mazowieckiego z organizacjami pozarządowymi. Rozbudowywany od wielu lat katalog działań realizowanych wspólnie bez przekazywania dotacji jest coraz bardziej doceniany przez pozarządowych partnerów województwa. Cieszy zwrócenie uwagi przez przedstawicieli trzeciego sektora na skuteczną wymianę informacji z samorządem województwa, udział w konsultacjach społecznych, wspólnych zespołach opiniująco-doradczych, otwartość urzędników i ich kompetencje.

Niższe oceny dotyczą współpracy finansowej, czyli przekazywania dotacji na realizację zadań województwa. Jest to sprawa oczywista biorąc pod uwagę zakres współpracy finansowej w latach 2006-2009. Przedstawiciele ankietowanych organizacji pamiętają dobre czasy, kiedy konkursy ofert obejmowały znacznie więcej obszarów, a kwoty przeznaczane na dotacje w budżecie województwa były znacznie wyższe. Badanie ankietowe pokazuje, że potencjał partnerów pozarządowych w realizacji zadań województwa nie jest wykorzystany. Organizacje podkreślają więc potrzebę zwiększenia zakresu współpracy finansowej w chwili, kiedy sytuacja budżetu województwa na to pozwoli.

Osiągnięte efekty współpracy

Efekty współpracy samorządu województwa z mazowieckiego z organizacjami pozarządowymi w 2013 roku należy podsumować w dwóch wymiarach: współpracy finansowej i pozafinansowej, która szczególnie rozwija się w ostatnich, kryzysowych dla budżetu województwa latach.

Trudna sytuacja budżetu województwa spowodowana spadkiem dochodów własnych i „janosikowym” wpłynęła na wysokość środków z dochodów własnych województwa przeznaczanych na dotacje dla organizacji pozarządowych. W związku z tym na wsparcie ze środków z dochodów własnych województwa mogły liczyć jedynie organizacje działające w obszarze sportu i kultury fizycznej oraz turystyki, co pozwoliło na wsparcie młodych mazowieckich sportowców, a także strategicznych zadań związanych z rozwojem turystyki w naszym województwie.

Środki przeznaczane na współpracę z organizacjami pozarządowymi pochodziły również z innych źródeł, niż dochody własne województwa. Środki z PFRON, opłat celowych – pozwoleń na sprzedaż alkoholu, dotacji celowej z budżetu państwa, dotacji celowej od jednostek samorządu terytorialnego, środków z Europejskiego Funduszu Społecznego przeznaczane były w 2013 roku wyłącznie na realizację zadań w obszarze polityki społecznej i promocji zdrowia. Wysokość dotacji z tych źródeł jest corocznie stabilna i pozwoliła w 2013 roku na wsparcie prawie 200 zadań publicznych, które objęły wsparciem kilkanaście tysięcy osób.

W 2013 roku rozwijana była współpraca z sektorem pozarządowym z wykorzystaniem narzędzi pozafinansowych. Współpraca ta realizowana była zarówno w Urzędzie Marszałkowskim, jak również w wielu wojewódzkich samorządowych jednostkach organizacyjnych. Wiele z efektów tej współpracy zauważalne jest w dłuższej perspektywie, ale z pewnością widoczne było większe zaangażowanie trzeciego sektora w pozafinansowe formy współpracy i jest to trend zauważany już od kilku lat. Na wyróżnienie zasługuje szczególnie obszar dotyczący współpracy w zakresie opiniowania i konsultowania opracowań, analiz, programów i projektów aktów prawnych w dziedzinach stanowiących obszar wzajemnych zainteresowań, jak również promowanie partycypacyjnych metod tworzenia polityk publicznych na Mazowszu. Partnerzy pozarządowi coraz większą uwagę przykładają do udziału w konsultacjach czy pracy w zespołach opiniująco-doradczych, których prawie 20

funkcjonowało w województwie w 2013 roku. Przedstawiciele organizacji pozarządowych składali również uwagi do projektów ważnych dokumentów, takich jak Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku, Strategia Rozwoju Kultury w województwie mazowieckim na lata 2014 – 2020 oraz Strategia Rozwoju Turystyki w województwie mazowieckim na lata 2014 – 2020.

Współpraca pozafinansowa miała również wyraz w dużej liczbie przedsięwzięć objętych patronatem Marszałka Województwa Mazowieckiego. W 2013 roku wzrosła także liczba organizacji pozarządowych uczestniczących w mazowieckim etapie ogólnopolskiego konkursu Barwy Wolontariatu, którego gospodarzem był Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego.

Podsumowując ocenę efektów współpracy samorządu województwa z mazowieckiego z organizacjami pozarządowymi w 2013 roku stwierdzić należy, że dla Samorządu Województwa Mazowieckiego niesatysfakcjonujący jest poziom współpracy finansowej z sektorem pozarządowym. Widoczna jest potrzeba powrotu do finansowania z dochodów własnych województwa większej liczby obszarów i zadań. Jednocześnie zauważalny jest wzrost aktywności partnerów pozarządowych w korzystaniu z katalogu pozafinansowych form współpracy. W ten sposób większa jest możliwość ich wpływania na kreowanie rozwoju województwa i umacnianie w świadomości społecznej poczucia odpowiedzialności za siebie, swoje otoczenie, wspólnotę lokalną i regionalną oraz jej tradycję, promocję postaw obywatelskich i prospołecznych.